

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

סקירה משווה בנושא: הטיפול בעברייני מין והפיקוח עליהם

מוגש לוועדת החוקה, חוק ומשפט

כתיבה: ליאור בן דוד, אורלי פישמן ורון תקווה

אישור: הודיה קין, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

ג' באלול תשס"ה

7 בספטמבר 2005

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 6016 649 - 02

פקס: 6103 649 - 02

www.knesset.gov.il/mmm

מבוא

מסמך זה נכתב לבקשת הלשכה המשפטית בכנסת לקראת דיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט בנושא הצעת חוק עברייני מין (הגנה על הציבור), התשס"ה-2005. מטרת החוק המוצע היא להגן על הציבור מפני עבירות חוזרות של עברייני מין – באמצעות הערכת מסוכנות בשלבים שונים של ההליך המשפטי, תוכנית לשיקום מניעתי ותוכנית פיקוח ומעקב.¹

במסמך נסקרים ההסדרים לטיפול בעברייני מין ולפיקוח עליהם במדינות האלה: ארצות-הברית, בריטניה, קנדה, בלגיה, הולנד, ניו-זילנד, דנמרק, פינלנד ושבדיה.

1. ארצות-הברית

רקע כללי

בשני העשורים האחרונים נחקקה בארצות-הברית חקיקה ענפה המסדירה היבטים שונים של הטיפול בעברייני מין והפיקוח עליהם, ברמה הפדרלית ובעיקר ברמה המדינתית. במקרים רבים חקיקה זו היא תולדה של לחץ ציבורי ופוליטי בעקבות מעשי אלימות מינית שהסעירו את דעת הקהל, ובפרט עבירות מין אלימות שקורבנותיהן ילדים. לנוכח מקרים אלה אימצו מדינות רבות בארצות-הברית, ועמן גם הממשל הפדרלי, גישה של הגנה על הקהילה (community protection approach), שמתבטאת בין השאר בפיקוח מוגבר על עברייני מין ובטיפול שנועד למנוע עבירות חוזרות.²

אין בפרק זה יומרה להציג תמונה כוללת של המצב המשפטי במדינה זו או אחרת בכל הקשור לטיפול בעברייני מין. תחת זאת ייסקרו להלן כמה מההסדרים הבולטים הנהוגים בתחום זה במדינות ארצות-הברית – או לפחות בחלקן.

רישום ודיווח לקהילה

כיום כל המדינות בארצות-הברית דורשות מעברייני מין מורשעים להירשם עם שחרורם ממאסר במאגרי מידע מיוחדים שרשויות אכיפת החוק מנהלות, ואולם חלק מהמדינות לא הסתפקו בכך וחוקקו נוסף על כך הסדר אחר, שמאפשר לרשויות ואף מחייב אותן לדווח לקהילה (community notification) על עברייני מין שהשתחררו מהכלא ואשר מוערכים כמסוכנים לציבור.

הסדר זה ראשיתו בחוק שנחקק במדינת וושינגטון בשנת 1990 – חוק להגנת הקהילה (The Community Protection Act).³ חוק זה קבע כי ייערך מרשם של עברייני מין (Sex Offender

---

¹ מטרת החוק המוצע מנוסחת בסעיף 1 של טיוטת הצעת החוק שהוגשה לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט ב-11 באוגוסט 2005.

² Michael Petrunik, "The Hare and the Tortoise: Dangerousness and Sex Offender Policy in the United States and Canada", *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, Issue 45:1, 2003, p. 1.

³ Ibid, p. 4.

Registry – SOR). נוסף על כך נקבעה בו חובת דיווח על עברייני מין הנמצאים בקהילה בהתאם לרמת המסוכנות הנשקפת מהם לציבור:

- לגבי עבריינים שרמת המסוכנות שלהם מוערכת נמוכה חלה חובת דיווח למשטרה בלבד;
  - לגבי עבריינים שרמת המסוכנות שלהם מוערכת בינונית חלה חובת דיווח לארגונים רלוונטיים בקהילה (למשל בתי-ספר ומוסדות האחראים לגנים ולפארקים ציבוריים);
  - לגבי עבריינים שרמת הסיכון שלהם מוערכת גבוהה חלה חובת דיווח לציבור הגרים סמוך אליהם, ובדיווח יש למסור פרטים כגון שם העבריין ומקום מגוריו.
- ארבע שנים לאחר מכן נאנסה ונרצחה ילדה בת שבע, Megan Kanka, בידי אדם שגר קרוב לביתה והורשע פעמיים בעבר בהטרדה מינית של ילדים, ובעקבות מקרה זה חוקקה גם מדינת ניו-ג'רסי חוק המחייב דיווח לקהילה על עברייני מין משוחררים. חוק זה, אשר נודע בשם "חוק מגאן" (Megan's Law), שימש מודל למדינות נוספות בארצות-הברית, ואף הן אימצו הסדרים חקיקתיים הן במה שקשור לחובת הרישום של עברייני מין הן במה שקשור לחובת הדיווח לקהילה על שחרורם ממאסר.
- הממשל הפדרלי של ארצות-הברית מילא תפקיד מרכזי בקידום חקיקה שמסדירה רישום ודיווח לקהילה. להלן פירוט החוקים הפדרליים העיקריים בתחום זה:

- בשנת 1994 חוקק הקונגרס את חוק ג'ייקוב ווטרלינג (The Jacob Wetterling Act)⁴, שדרש מהמדינות לנהל מרשמים של עבריינים שהורשעו בעבירות אלימות ובעבירות מין אלימות נגד ילדים ולהציב דרישות מחמירות יותר בכל הקשור לרישום עברייני מין שרמת המסוכנות שלהם לשלום הציבור מוערכת גבוהה (sexually violent predators)⁵. החוק קבע עוד, כי מדינות שלא ימלאו אחר דרישה זו עד שנת 1997 יאבדו 10% מהתקציב המוענק להן מהממשל הפדרלי לצורך אכיפת החוק הפלילי. יצוין כי חוק זה אפשר למדינות להפעיל שיקול דעת בהקשר של מסירת מידע לציבור הרחב על עברייני מין משוחררים.
- בשנת 1996 נחקק חוק מגאן הפדרלי, שהציב דרישה ברורה לרשות אכיפת החוק המקומית או המדינתית למסור מידע רלוונטי הנחוץ להגנת הציבור בכל הקשור לאדם מסוים שחלה לגביו חובת הרישום". גם לחוק זה התלוותה אותה סנקציה – קיצוץ במענק הכספי הפדרלי.⁶
- חוק נוסף (Pam Lynchner Sexual Offender Tracking and Identification Act), חייב את ה-FBI להקים מאגר מידע לאומי של עברייני מין שנועד לסייע לרשויות אכיפת החוק לעקוב אחר עבריינים שעוברים ממדינה למדינה.⁷

⁴ בשנת 1989 חטף אדם חמוש שמסכה על פניו את Jacob Wetterling, ילד בן 11, ליד ביתו שבמדינת מינסוטה, ומאז נעלמו עקבותיו. ראו: Roxanne Lieb, "Social Policy and Sexual Offenders: Contrasting United States' and European Policies", *European Journal on Criminal Policy and Research* 8, 2000, p. 429.

⁵ predator – "טורף", היינו מי שתקף זרים או אנשים שעמם יצר קשר בראש ובראשונה כדי להופכם לקורבנותיו, ועבר עבירות מין אכזריות שהיו כרוכות בפגיעה פיזית קשה בקורבן או אף בגרימת מותו.

⁶ Roxanne Lieb, "Social Policy and Sexual Offenders: Contrasting United States' and European Policies", *European Journal on Criminal Policy and Research* 8, 2000, p. 429.

• בשנת 1998 חוקק הקונגרס חוק אחר, שחייב את המדינות לקבוע אילו עברייני מין הם בגדר של Sexually Violent Predators ותבע מהן להחיל לגביהם חובת רישום ודיווח, הן ברמה המדינתית הן ברמה הפדרלית, לכל חייהם.⁸

יצוין כי במדינות ארצות-הברית נקבעו בחוק הסדרים שונים בדבר היקף המידע שמותר למסור על אודות עברייני מסוים, הגורמים הרשאים או הנדרשים לקבל את המידע ודרכי העברת המידע. יש מדינות המאפשרות מסירת מידע לציבור הרחב (על-פי רוב כאשר מדובר בעברייני מין שרמת המסוכנות שלהם הוערכה גבוהה), ולעומתן יש מדינות המורות כי יימסר מידע מוגבל יותר, ולגופים ספציפיים בקהילה (למשל למוסדות חינוך, למוסדות לטיפול בילדים וכדומה).⁹

ככלל, הסדר הרישום והדיווח לקהילה, שחל לגבי עברייני מסוים, נקבע לאחר שאותו עברייני עובר הליך של **הערכת מסוכנות**. הליך זה מתקיים תחילה בוועדה מקצועית; המלצתה של ועדה זו מועברת לערכאה שיפוטית, וזו קובעת את סיווגו של אותו עברייני ובהתאם לכך גם את חובת הרישום והדיווח שחלה לגביו. לעברייני יש זכות להופיע לפני בית-המשפט, לערער על ההחלטה שניתנה בעניינו ומדי שנה גם להגיש בקשה לשינוי הסטטוס שנקבע לו.¹⁰

במדינת ניו-יורק, למשל, מתכנסת ועדה מיוחדת שחברים בה חמישה מומחים (Sex Offender Board of Examiners), והיא מעריכה את דרגת המסוכנות של עברייני מין לפני שחרורו מהכלא. בית-המשפט שפסק את עונשו של אותו עברייני מקבל דיווח על הערכת הוועדה וקובע את רמת הסיכון של האסיר העומד להשתחרר. עברייני מין שרמת הסיכון שלהם מדורגת 1 או 2 מחויבים להירשם באמצעות הדואר פעם בשנה לפחות, במשך עשר שנים, בלי קשר לתקופת עונש המאסר שריצו, ולהודיע על כל שינוי בכתובתם.¹¹ המשטרה אינה מוסמכת להעביר לגורמים נוספים את פרטי המידע על עבריינים שרמת הסיכון שלהם מוערכת נמוכה (דרגה 1), ואילו על עבריינים שרמת הסיכון שלהם מוערכת בינונית (דרגה 2) המשטרה מוסמכת להעביר מידע לגורמים ספציפיים בקהילה.¹² עברייני מין שרמת הסיכון שלהם מוערכת בדרגה 3 – sexually violent predators) מחויבים להירשם בהתייצבות אישית במשרדי רשויות אכיפת החוק המקומיים בכל 90 יום במשך כל ימי חייהם, ורשויות אכיפת החוק מוסמכות להעביר מידע נרחב עליהם, ובכלל זה את כתובתם המדויקת, לכל גוף בקהילה. לציבור הרחב יש גישה (באמצעות הטלפון או המחשב) למאגר מידע שמתועדים בו פרטיהם האישיים של כל עברייני המין מדרגה זו.

יש לציין כי החקיקה בכל הקשור לדיווח לקהילה היא שנויה במחלוקת. מבקריה טוענים בין השאר כי נזקה רב על תועלתה, שכן היא מערימה קשיים על עברייני משוחרר המנסה להשתקם ולנהל אורח חיים נורמלי ובכך היא רק יוצרת זעם ותסכול שעלולים בסופו של דבר להתפרץ ולהיות מופנים נגד החברה.

---

⁷ משרד המשפטים, מחלקת ייעוץ וחקיקה, רישום ויידוע עברייני מין – המצב המשפטי ההשוואתי, 13 בדצמבר 1999. מסמך זה נמסר למרכז המחקר והמידע של הכנסת מאת עו"ד רחל גרשוני, ראש תחום עונשין במחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים.

⁸ Michael Petrunik, "The Hare and the Tortoise: Dangerousness and Sex Offender Policy in the United States and Canada", **Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice**, Issue 45:1, 2003, p. 5.

⁹ משרד המשפטים, מחלקת ייעוץ וחקיקה, רישום ויידוע עברייני מין – המצב המשפטי ההשוואתי, 13 בדצמבר 1999, עמ' 5.
¹⁰ שם, עמ' 6.

¹¹ Marcus Nieto, Community Treatment and Supervision of Sex Offenders: How It's Done Across the Country and in California, CRB (California Research Bureau) 04-012, December 2004, p.21.

¹² משרד המשפטים, מחלקת ייעוץ וחקיקה, רישום ויידוע עברייני מין – המצב המשפטי ההשוואתי, 13 בדצמבר 1999, עמ' 5.

טענה אחרת היא כי חקיקה זו ממריצה עבריינים הכפופים לחובת הדיווח לברוח ולחפש לעצמם מקום מגורים חלופי שבו יוכלו לשמור על אנונימיות.¹³

טיפול ב-SVP (Sexual Violent Predators) במסגרת של Civil Commitment

עד היום חוקקו 17 מדינות לפחות בארצות-הברית חוקים מיוחדים לטיפול בעברייני מין המוגדרים מסוכנים (מסווגים "sexual predators" או "sexual violent predators").¹⁴ חוקים אלה (sexual predator laws) מתמקדים על-פי רוב באנשים שעברו עבירות מין אכזריות כלפי קורבנות שלא היתה להם היכרות מוקדמת עמם, עבירות שהיו כרוכות בפגיעה פיזית קשה בקורבן או אף בגרימת מותו.¹⁵ החידוש העיקרי בחוקים אלה הוא בכך שהם יצרו מכניזם של פיקוח חברתי על עברייני מין, שאינו משמש תחליף לענישה פלילית אלא צעד משלים שאפשר לנקוט **לאחר שהעברייני ריצה את עונשו**. פיקוח זה נעשה בהליך כפוי, שנקרא **civil commitment**, ובמסגרתו אותם עבריינים מאושפזים או מקבלים טיפול אמבולטורי במוסדות כמו בתי-חולים, מוסדות לטיפול בבריאות הנפש, מעונות סגורים וכיוצא באלה.

הליך טיפוסני של civil commitment לגבי SVP מתקיים בשלבים האלה:¹⁶

- אדם שהורשע בעבירה או בעבירות של אלימות מינית והוא מתעתד להשתחרר ממאסרו עובר אבחון שמטרתו לקבוע אם הוא עומד בהגדרה הסטטוטורית של SVP, שתאפשר להטיל עליו civil commitment.

בטקסט, למשל, נדרש להראות שלעברייני אנורמליות התנהגותית (behavioral abnormality) שסביר שתגרום לו להיות מעורב במעשה חמור של אלימות מינית (predatory act of sexual violence). **בקליפורניה** יסווגו SVP רק עברייני מין שפגעו ביותר מקורבן אחד ושמהווים סכנה לבריאותם ולביטחונם של אחרים בכך שסביר שיהיו מעורבים בהתנהגות פלילית של אלימות מינית. **בושינגטון** על העברייני להיות מוגדר predatory ("טורף"), היינו מי שתקף זרים או אנשים שעמם יצר קשר בראש ובראשונה כדי להופכם לקורבנותיו, ונוסף על כך יש להראות כי סביר שהוא יהיה מעורב ב"מעשי טרף" נוספים של אלימות מינית.¹⁷

¹³ Roxanne Lieb, "Social Policy and Sexual Offenders: Contrasting United States' and European Policies", **European Journal on Criminal Policy and Research** 8, 2000, p. 430.

¹⁴ Marcus Nieto, Community Treatment and Supervision of Sex Offenders: How It's Done Across the Country and in California, CRB (California Research Bureau) 04-012, December 2004, p. 3.

¹⁵ Roxanne Lieb, "Social Policy and Sexual Offenders: Contrasting United States' and European Policies", **European Journal on Criminal Policy and Research** 8, 2000, p. 426.

¹⁶ Marcus Nieto, Community Treatment and Supervision of Sex Offenders: How It's Done Across the Country and in California, CRB (California Research Bureau) 04-012, December 2004, pp. 3-4.

¹⁷ Marcus Nieto, Community Treatment and Supervision of Sex Offenders: How It's Done Across the Country and in California, CRB (California Research Bureau) 04-012, December 2004, pp. 7-8.

בחלק מן המדינות (למשל באריזונה, בקליפורניה, במסצ'וסטס, בפלורידה ובניו-ג'רסי) הליך זה מוגבל לעברייני מין שמלאו להם 18, ואילו במדינות אחרות (למשל בוויסקונסין ובאילינוי) ההליך חל גם על עברייני מין שמלאו להם 14.¹⁸

את האבחון המקצועי עושה על-פי רוב צוות של ה-Department of Corrections (DOC) או של ה-Department of Mental Health, והוא מועבר אל משרד התובע המחוזי או התובע הכללי.

- התובע המחוזי או הכללי מחליט אם יש די ראיות כדי לפנות לבית-משפט בבקשה לקבוע שאותו אדם הוא SVP ולהטיל עליו civil commitment. אם הוגשה עתירה ברוח זו, בית-המשפט מחליט אם יש טעם סביר (probable cause) להאמין שאומנם מדובר ב-SVP; אם החלטתו חיובית, הדבר יוכרע במשפט בתוך 30 עד 60 ימים. לנתבע יש זכות להיות מיוצג בידי עורך-דין, להישפט לפני חבר מושבעים ולהיבדק בידי מומחה מטעמו. ברוב המדינות רמת ההוכחה הנדרשת להכרעה זו היא מעבר לספק סביר, וההחלטה צריכה להתקבל פה-אחד.

אם קבע בית-המשפט שהנתבע הוא SVP, הוא מחויב להיות נתון לפיקוח, להשגחה ולטיפול מטעם אחד המוסדות האמורים, על-פי רוב **לזמן בלתי קצוב**, עד שייקבע כי חל שיפור במצבו הנפשי אשר מאפשר את שחרורו המוחלט או את שחרורו בתנאים מגבילים. ברוב המדינות נתונה הסמכות לשחרר מ-civil commitment בידי בית-משפט. **בטקסס**, למשל, נכללים בתוכנית הטיפול ב-SVP בין השאר משמרת ופיקוח בידי case manager וכן מפגשים טיפוליים (בלא אשפוז) שנכללת בהם תרפיה אישית וקבוצתית. מי שאינו עומד בתנאי התוכנית צפוי להישלח שוב לכלא. ה-civil commitment בטקסס עשוי להימשך כל זמן שלא חל שיפור במצבו הנפשי של מי שהוגדר SVP. אם יש ראיה לשיפור כאמור, יקבע שופט שימוע לפני חבר מושבעים כדי להחליט על המשך הטיפול או על הפסקתו. תוכנית הטיפול ב-SVP במסגרת של civil commitment החלה בטקסס בשנת 1997, ועד חודש יולי 2004 לא שוחרר ממנה אף אדם שהחל בה.¹⁹

על-פי ה-Sexual Predator Act של **קנזס**, הליך של civil commitment עשוי לחייב עברייני מין להיות מטופל במסגרת SPTP (Sexual Predator Treatment Program). בתוכנית טיפול זו חמישה שלבים שאמורים לסגל את המטופל בהדרגה להשתלבות בקהילה. הטיפול נמשך עד שבית-המשפט קובע (בעקבות המלצת הצוות המקצועי) כי אין עוד סיכון גבוה שהעברייני יחזור לעבור עבירות. יצוין כי בקנזס רוב עבירות המין עשויות לשמש קריטריון להטלת civil commitment.²⁰

גם נגד חוקי ה-SVP נשמעת לא אחת ביקורת חריפה, ובין השאר נטען כי חוקים אלה פוגעים בזכויות החוקתיות של עברייני מין, ובעיקר בזכות להליך הוגן, הנפגעת מעצם שלילת חירותו של העברייני מעל ומעבר לתקופת העונש שבית-משפט הטיל עליו. יש שרואים בשלילת החירות בדרך זו הטלת עונש על

---

¹⁸ Marcus Nieto, Community Treatment and Supervision of Sex Offenders: How It's Done Across the Country and in California, CRB (California Research Bureau) 04-012, December 2004, pp. 7-8.

¹⁹ Ibid, pp. 4-5.

²⁰ Austin T. DesLauriers, "Kansas' sex offender treatment program: Aims to reduce recidivism", **Corrections Today**, Vol. 64, Iss. 6, Lanham, Oct 2002, p. 119.

עבירה שטרם נעשתה.²¹ למרות הביקורת הזאת דחו עד כה בתי-המשפט בארצות-הברית על-פי רוב טיעונים בדבר אי-חוקתיותם של חוקים אלה. כך למשל, בהחלטתו במשפט *Kansas v. Hendricks* אישר בית-המשפט העליון של ארצות-הברית את חוקתיות ה-Sexually Violent Predator Act של מדינת קנזס.²²

טיפול מניעתי בכלא

מערך בתי-הסוהר במדינות רבות בארצות-הברית דורש מעברייני מין להשתתף בתוכניות טיפול מיוחדות במסגרת הכלא טרם קבלת שחרור מוקדם ממאסרם או מעודד אותם לעשות זאת במגוון תמריצים. עד סוף שנת 2004 הונהגו תוכניות פורמליות לטיפול מיוחד בעברייני מין במערך בתי-הסוהר ב-34 מדינות של ארצות-הברית. בשבע מהמדינות האלה – קולורדו, הוואי, קנטאקי, מיזורי, אוקלהומה, טנסי וטקסס – נקבעו בחקיקה תוכניות לטיפול מיוחד בעברייני מין, ובשאר המדינות נקבעו תוכניות כאלה בהליך אדמיניסטרטיבי. מדובר בתוכניות שמשכן כשנתיים בממוצע, אך בחלק מהמדינות הן נמשכות זמן רב יותר (באריזונה, למשל, משך התוכנית הוא שלוש עד חמש שנים).²³

על-פי מחקר משווה שנערך בקולורדו בשנת 2000 בנושא תוכניות הטיפול בעברייני מין בבתי-הכלא ברחבי ארצות-הברית, בממוצע 59% מכלל העבריינים שמתחילים את התוכנית מסיימים אותה.²⁴

במדינת מינסוטה, ה-Department of Corrections (DOC) מפעילה תוכניות לטיפול בעברייני מין המוחזקים במאסר בטרם ישוחררו לקהילה. הצוות המקצועי של ה-DOC רשאי להחליט כי אסיר מסוים אינו מתאים לתוכנית הטיפול. האסיר עצמו רשאי לסרב להשתתף בתוכנית טיפול, אך סירוב עלול להביא להטלת סנקציות נגדו.²⁵

במסגרת המאמצים להתמודד עם עברייני מין אלימים גובשו בכמה ממדינות ארצות-הברית תוכניות לטיפול בעבריינים אלה, הנקראות Sex Abuse Treatment Programs (SATP). בעבר שימשו רבות מהתוכניות האלה תחליף למאסר פלילי, ואילו כיום מערכות המשפט במדינות רבות מאמצות אותן כמרכיב במסגרת ענישת עברייני מין. ה-SATP שהונהגה במדינת קנזס, כמו תוכניות הטיפול במדינות אחרות, היא תוכנית וולונטרית שמיועדת לאסירים המרצים את עונשם בגין עבירת מין. תוכנית זו נועדה לעודד אסירים להתמודד עם מעשיהם ועם התנהגותם כדי למנוע או למזער את הסיכון שיעברו עבירות חוזרות. תנאי מוקדם להשתתפות בתוכנית הוא דרישה כי האסיר לא רק יודה באשמתו ויקבל עליו את האחריות לעבירות שביצע, אלא גם יחשוף בכתב ובפירוט מלא את "עברו המיני". פרטי ההצהרה שהאסיר מוסר מאומתים בבדיקת פוליגרף ונוסף על כך משולבת בתוכנית גם **בדיקת**

²¹ Amanda C. Graeber, "McKune v. Lile and the Constriction of Constitutional Protections for Sexual Offenders", *The Review of Litigation*, Vol. 23 Issue 1, Austin, Winter 2004, p. 3.

²² Ibid, pp. 3–4.

²³ Marcus Nieto, *Community Treatment and Supervision of Sex Offenders: How It's Done Across the Country and in California*, CRB (California Research Bureau) 04-012, December 2004, pp. 11–12.

²⁴ Marcus Nieto, *Community Treatment and Supervision of Sex Offenders: How It's Done Across the Country and in California*, CRB (California Research Bureau) 04-012, December 2004, p. 13.

²⁵ State of Minnesota, Office of the Legislative Auditor, *Community Supervision of Sex Offenders*, p. 75.

plethysmograph, המודדת את תגובתו המינית של הנבדק על גירויים שונים. ההשתתפות בתוכנית היא אומנם וולונטרית, אך לסירוב להשתתף בה עשויות להיות השלכות כגון העברה למתקן כליאה ברמת ביטחון גבוהה יותר ושלילת פריבילגיות. יש שטוענים כי השלכות אלה מעמידות בספק את הוולונטריות שהשתתפות בתוכנית מתבססת עליה.²⁶ חלק ממרכיבי התוכנית הועמדו במבחן בפרשת *McKune v. Lile*, שבה הפך בית-המשפט העליון החלטה של ערכאה נמוכה יותר, ובכך נתן למעשה גושפנקה חוקית לתוכנית ופסק (בין השאר) כי אין במרכיביה האמורים משום פגיעה בזכות להימנע מהפללה עצמית המעוגנת בתיקון החמישי לחוקה.²⁷

יצוין כי חלק ממדינות ארצות-הברית מאפשרות לבתי-המשפט, ולעתים אף דורשות מהם, להורות לעבריני מין רצידיביסטים (מועדים) לקבל **זריקות Depro-Provera**, סם שמדכא את היצר המיני.²⁸

טיפול ופיקוח בקהילה

עבריני מין נתונים על-פי רוב למבחן (probation) לאחר ריצוי עונש מאסר או במקומו, או שהם משוחררים שחרור מוקדם בתנאים מגבילים (parole) לאחר ריצוי חלק מעונש המאסר שהוטל עליהם. בפיקוח על עבריני מין הנתונים למבחן או בשחרור מוקדם על-תנאי נכללים בדרך כלל המרכיבים האלה: וידוא שהעבריין משתתף בתוכנית טיפול מאושרת; בדיקת התאמה של מקום מגוריו ומקום עבודתו של העבריין; מעקב אחר פעילותו באמצעות ביקורי פתע בביתו ובמקום עבודתו וסיוע לעבריין ליצור מערך של תמיכה בקהילה שסביבו. במקרים רבים מוטלים על העבריין תנאים נוספים במסגרת תקופת המבחן או במסגרת שחרורו המוקדם ממאסר, ובהם:²⁹

- איסור שימוש במוצרים פורנוגרפיים או ארוטיים ואיסור כניסה לחנויות מין ולמקומות בילוי שמציעים שירותי מין;
- לגבי פדופילים – הגבלת הגישה למקומות בילוי או התאספות של ילדים, כמו פארקים, מגרשי משחקים ובתי-ספר;
- איסור החזקת מצלמה או מצלמת וידאו אם העבריין נהג לצלם את קורבנותיו.

החוק במדינת **מינסוטה** קובע כי בית-המשפט מוסמך לחייב עבריין מין להשתתף בתוכנית טיפול במסגרת צו המבחן.³⁰ עוד נקבע בחוק כי עבריין מין שנידון לצו מבחן חייב לעבור **הערכה מקצועית** לצורך קביעת תוכנית הטיפול המתאימה לו.³¹

²⁶ Amanda C. Graeber, "McKune v. Lile and the Constriction of Constitutional Protections for Sexual Offenders", *The Review of Litigation*, Vol. 23, Iss. 1, Austin, Winter 2004, p. 6.

²⁷ Ibid.

²⁸ Roxanne Lieb, "Social Policy and Sexual Offenders: Contrasting United States' and European Policies", *European Journal on Criminal Policy and Research* 8, 2000, p. 427.

²⁹ Marcus Nieto, *Community Treatment and Supervision of Sex Offenders: How It's Done Across the Country and in California*, CRB (California Research Bureau) 04-012, December 2004, pp. 26–27.

³⁰ State of Minnesota, Office of the Legislative Auditor, *Community Supervision of Sex Offenders*, Report No. 05-03, January 2005, p. 55.

בתי-המשפט במינסוטה מוסמכים גם לקבוע תנאים מיוחדים לפיקוח על עברייני מין ששחררו ממאסר שחרור מוקדם לאחר שריצו שני שלישים מתקופת מאסרם (persons on supervised release), ובהם בדיקות פוליגרף, בדיקות סמים ואלכוהול, סריקת מחשבים ועוד.³² עבריינים אלה מרצים את יתרת תקופת המאסר שנגזרה עליהם כשהם משוחררים בקהילה בפיקוח ה-DOC של מינסוטה ובתנאי פיקוח מיוחדים שהיא קובעת.

אחת מתוכניות הפיקוח על עברייני מין הנהוגות במינסוטה היא ה-Intensive Supervised Release (ISR). בתוכנית זו כלול פיקוח קפדני על עברייני מין ששחררו מוקדם ממאסרם, ועל-פי רוב היא מופעלת בשנה הראשונה לשחרורם. בדרך כלל לאחר שנה זו העברייין עובר לתוכנית פיקוח אינטנסיבית פחות. החוק במינסוטה אינו מגדיר מי מעברייני המין אמורים להשתתף בתוכנית זו לאחר שחרורם מהכלא, והחלטה בדבר שיבוץ עברייין בתוכנית ה-ISR נתונה למעשה בידי ה-Department of Corrections. מרכיבי הפיקוח העיקריים במסגרת ה-ISR הם אלה:³³

- מפגשים בין העברייין ובין הגורם המפקח, חלקם במקום מגורי העברייין, תחילה בתדירות של ארבע פעמים בשבוע ובשלב האחרון של התוכנית פעמיים בחודש;
  - מעצר בית מוחלט (בשלב הראשון של התוכנית);
  - בדיקות אלכוהול וסמים – תחילה בתדירות של פעם בשבוע ובהמשך בתדירות נמוכה יותר;
  - על העברייין לעבוד בתפקיד שאושר לו, 40 שעות בשבוע לפחות, או להשתתף בתוכנית טיפול או בתוכנית לימודים.
- עבריינים שסיימו את תוכנית ה-ISR, וגם עברייני מין אחרים ששחררו מוקדם מהכלא, מחויבים להשתתף בתוכניות פיקוח בקהילה. גם לעבריינים אלה הציבה ה-Department of Corrections (DOC) דרישות פיקוח שונות, ובאלה עשויים להיכלל בין השאר:³⁴
- השלמת תוכנית טיפול בקהילה (תוכנית פסיכו-חינוכית לעברייני מין, תוכנית המתבססת על קבוצות תמיכה ועוד);
  - איסור רכישת חומר פורנוגרפי או החזקתו ואיסור כניסה למקומות בילוי שמציעים שירותי מין;
  - הגבלות על מגורים בסביבת ילדים או בקרבת מוסדות שנמצאים בהם ילדים בלא קבלת אישור מיוחד בכתב;
  - איסור החזקת מחשב שמאפשר גישה לתכנים פורנוגרפיים באינטרנט בלא קבלת אישור מיוחד בכתב;

³¹ State of Minnesota, Office of the Legislative Auditor, Community Supervision of Sex Offenders, Report No. 05-03, January 2005, p. 62.

³² Ibid, p. 56.

³³ Ibid, pp. 38–42.

³⁴ Ibid, p. 57.

- איסור יצירת קשר ישיר או עקיף עם קטינים בלא קבלת אישור מיוחד בכתב;
- חיוב לעבור בדיקות פוליגרף;
- איסור קבלת מרשם לתרופות שנועדו לשפר את התפקוד המיני בלא הודעה מוקדמת לרשות המפקחת.

יצוין כי בסמכות ה-DOC להפקיע את רשיון השחרור של העבריין אם הפר אחד מתנאי הפיקוח שהוטלו עליו. במקרה כזה הוא יוחזר לכלא כדי לרצות את תקופת המאסר שנותרה לו או לפחות את חלקה.³⁵

יצוין עוד, כי חלק ממדינות ארצות-הברית מאפשרות הטלת **פיקוח לכל החיים** על עברייני מין. **בקולורדו**, למשל, נחקק חוק פיקוח לכל החיים (Lifetime Supervision Act) על עברייני מין מורשעים שמשותפים בתוכניות טיפול בכלא ועומדים במגוון רחב של דרישות טיפוליות. על-פי החוק בית-המשפט מוסמך לדון עברייני מין לתקופת מאסר וגם להורות כי ישוחרר שחרור מוקדם על-תנאי או יועמד למבחן למשך כל חייו. **באריזונה** נחקק בשנת 1987 חוק המסמך את בית-המשפט להטיל עונש של פיקוח קצין מבחן לכל החיים (lifetime probation) בגין הטרדה מינית של ילדים.

גופים האמונים על הטיפול באסירים המשוחררים על-תנאי (parole departments) ב-14 ממדינות ארצות-הברית משתמשים ב**בדיקות פוליגרף** כדי לפקח על עברייני מין ועל עמידתם בתנאי השחרור והטיפול שהוטלו עליהם. בחלק מהמדינות הדרישה או ההרשאה לשימוש בבדיקת פוליגרף כאמצעי לפיקוח על עברייני מין מעוגנת בחקיקה.³⁶

נוסף על האמור, כל מדינות ארצות-הברית מחייבות **לקיחת דגימות DNA** מעברייני מין מורשעים וניהול מאגר נתונים על דגימות אלה, כדי לסייע לרשויות אכיפת החוק לזהות חשודים בעבירות מין ולעוצרם במקרה הצורך.³⁷

2. בריטניה

בחודש נובמבר 2003 נחקק בבריטניה³⁸ חוק עבירות מין (**Sexual Offences Act 2003**) שמטרתו העיקרית היא חיזוק הגנת הציבור מפגיעת עברייני מין.

בחלק II של החוק מפורטים אמצעים להגנת הציבור מעברייני מין, ובראשם **חובת מסירת פרטים על עברייני מין למשטרה** ושלושה צווים המגבילים את פעולתם של נאשמים ושל מורשעים בעבירות מין ואת חופש תנועתם: **צו הגבלה, צו עיכוב יציאה מבריטניה וצו הגנה על קטינים**.

³⁵ State of Minnesota, Office of the Legislative Auditor, Community Supervision of Sex Offenders, p. 7.

³⁶ Marcus Nieto, Community Treatment and Supervision of Sex Offenders: How It's Done Across the Country and in California, CRB (California Research Bureau) 04-012, December 2004, p. 28.

³⁷ Ibid, p. 16.

³⁸ חלק II של החוק, שהוא רלוונטי לענייננו, חל על אנגליה, על וויילס ועל צפון-אירלנד, ולמעט סעיפים 93 ו-123-129, ובשינויים אחדים, גם על סקוטלנד.

אמצעים חדשים אלה מצטרפים לשורה של צווים, תוכניות טיפול בעברייני מין ותוכניות השגחה עליהם שהיו קיימות כבר ערב כניסתו לתוקף של חוק עבירות מין.

חובת מסירת פרטים (Notifications requirements)

סעיפים 80–92 בחוק עבירות מין קבעו מחדש את חובת מסירת הפרטים בתיקון חלק I של חוק עברייני מין (Sex Offenders Act 1997). על-פי חובה זו עברייני מין נדרש למסור למשטרה פרטים אישיים על עצמו, ואלה נאספים למרשם (registration) עברייני המין.

חובת מסירת פרטים חלה על אלה:³⁹

- עבריינים שהורשעו בעבירות מין חמורות דוגמת אונס, מעשה סדום בקטין, בעילת קטינה מתחת לגיל 13, גילוי עריות בקטין, מעשה מגונה בכוח בקטין, סרסרות לזנות וכדומה;
- מי שבית-משפט קבע שעבר עבירות מין חמורות כאמור לעיל, אך קבע שחלה עליו הגנת חוסר שפיות;
- מי שבית-משפט קבע שעבר עבירות מין חמורות כאמור לעיל, אך מצא שאינו כשיר לעמוד לדין;
- מי שהוזהר (cautioned) לבל יעבור עבירות מין חמורות כאמור לעיל.⁴⁰

חובת מסירת פרטים חלה גם על כל המפורטים לעיל שהורשעו בעבירות מין, שהוזהרו או שנשפטו בגין עבירות אלה מחוץ לבריטניה.

החוק מסמיך את בית-המשפט (the magistrates' court) להטיל חובת מסירת פרטים גם על הוריהם של עברייני מין קטינים.⁴¹

הפרטים שעברייני מין נדרש למסור למשטרה בפעם הראשונה הם: תאריך הולדתו, שמו ושמות אחרים שבהם הזדהה או שהוא מזדהה, כתובתו בעת ההרשעה ובעת מסירת הפרטים וכל כתובת אחרת שהוא שוהה בה בקביעות.⁴² במעמד מסירת הפרטים בפעם הראשונה המשטרה רשאית ליטול מהעברייני את טביעות אצבעותיו ולצלמו.

מלבד מסירת הפרטים הראשונית עברייני מין נדרש למסור למשטרה פרטים אחת לשנה לפחות, גם אם לא חלו שינויים בפרטים שמסר בעבר,⁴³ ועם שחרורו ממשמורת חוקית, וכל אימת שחלים שינויים בפרטים שמסר, עליו להודיע למשטרה בתוך שלושה ימים.⁴⁴

³⁹ סעיף 80 בחוק עבירות מין.

⁴⁰ באנגליה, בוויילס ובצפון אירלנד. במונח 'caution' כלולות נזיפה (reprimand) או אזהרה (warning), כלפי עברייני מין צעירים לפי סעיף 65 ל-Crime and Disorder Act 1998.

⁴¹ סעיף 89 בחוק עבירות מין.

⁴² סעיף 83 בחוק עבירות מין.

⁴³ סעיף 85 בחוק עבירות מין.

⁴⁴ סעיף 84 בחוק עבירות מין.

תחולת החובה

הזמן שבו חלה חובת מסירת פרטים שונה מעבריינין לעבריינין, והתקופות העיקריות הן כדלהלן:⁴⁵

תקופת החובה	העבריינין
תקופה בלתי מוגבלת שתחילתה בהרשעה	עבריינין מין שנידון למאסר עולם או למאסר לתקופת 30 חודשים ויותר
עשר שנים שתחילתן בהרשעה	עבריינין מין שנידון למאסר לתקופה ארוכה משישה חודשים וקצרה מ-30 חודשים
שבע שנים שתחילתן בהרשעה	עבריינין מין שנידון למאסר עד שישה חודשים
תקופה בלתי מוגבלת שתחילתה ביום האשפוז	עבריינין מין שאושפז בבית-חולים לחולי נפש לפי צו בית-משפט
שנתיים שתחילתן ביום ההזרה	עבריינין מין שהוזהר לבל יעבור עבירות מין חמורות
תקופת התנאים או המבחן	עבריינין ששוחרר בתנאים, ובסקוטלנד – עבריינין שהוצא נגדו צו מבחן

אם העבריינין הוא קטין בעת ההרשעה, בעת ההכרעה כי עבר את העבירה או בעת שהוזהר, תחולת החובה היא חצי מהתקופות שפורטו בטבלה שלעיל.⁴⁶

מסירת פרטים על תנועת עברייני מין

מזכיר המדינה קבע בתקנות תנאים החלים על עברייני מין שיוצאים את גבולות בריטניה למשך שלושה ימים ויותר, ובהם חובת מסירת פרטים למשטרה על נסיעתם כגון תאריכי העזיבה והחזרה, יעד הנסיעה ועוד.⁴⁷

אימות פרטים

החוק מתיר למשטרה לבדוק ולאמת את הפרטים שמסרו לה עברייני מין בהשוואה עם הפרטים שמסרו לגופים ממשלתיים מסוימים.⁴⁸

⁴⁵ סעיף 82 בחוק עבירות מין.

⁴⁶ סעיף 82(2) ו-6 בחוק עבירות מין.

⁴⁷ סעיף 86 בחוק עבירות מין, וכן The Sexual Offences Act 2003 (Travel Notification Requirements) Regulations, 2004.

⁴⁸ סעיף 94 בחוק עבירות מין.

הפרת החובה

מי שמפר את החובה למסור פרטים בלא סיבה סבירה ומוצדקת עובר עבירה פלילית וצפוי לעונשים האלה:⁴⁹

- לאחר הרשעה בשיפוט מהיר (summary conviction) – מאסר לתקופה שלא תארך משישה חודשים או קנס שלא יעלה על הקנס המקסימלי הקבוע בחוק, או שניהם.
- לאחר הרשעה בשיפוט רגיל בעקבות הגשת כתב אישום (conviction on indictment) – מאסר לתקופה שלא תארך מחמש שנים.

עברייני קטיין מתחת לגיל 18 שהפר את חובת מסירת פרטים לא ייענש עונש מאסר בגין הפרה זו. בנתוני חודש דצמבר 2001 עמדו בחובתם 97% מכלל עברייני המין שנדרשו למסור פרטים למשטרה ומסרו את הפרטים הנדרשים.⁵⁰

טיפול בכלא

בחודש יוני 1991 הודיעה ממשלת בריטניה על אסטרטגיה חדשה למניעת עבריינות מין ולטיפול בעברייני מין. באסטרטגיה זו נכלל ריכוז העבריינים במספר מצומצם של בתי-סוהר, ומשנת 1992 מופעלת תוכנית טיפול לאומית אחידה **בבתי-סוהר** אלה – the Sex Offenders Treatment Programme (SOTP).⁵¹ בתוכנית טיפול זו אומצה הגישה ההתנהגותית-קוגניטיבית, מטרתה הקניית דפוסי חשיבה ופיתוח שיטות לשליטה עצמית וכלולה בה תוכנית השגחה והערכה. בצוות המטפלים מועסקים בעיקר פסיכולוגים, קציני מבחן וקציני שירות בתי-הסוהר.

הטיפול בתוכנית זו אינו כפוי, אולם לסירוב להשתתף בה יש השלכות שליליות על קבלת ההחלטות בכל הקשור לתנאי השחרור.⁵²

טיפול במסגרת הקהילה

טיפול לעברייני מין ניתן גם בקהילה, **בתקופת המבחן**. ברגע שהוציא בית-משפט צו השתתפות בתוכנית טיפול לעברייני מין כחלק מצו שיקום בקהילה (Community Rehabilitation Order) או כחלק מצו ענישה ושיקום בקהילה (Community Punishment and Rehabilitation Order) לפי ה-Criminal Courts (Sentencing) Act 2000, נשלח העברייני לבדיקת הערכה שבה נקבע אם מתאים לו טיפול

⁴⁹ סעיף 128(2) בחוק עבירות מין.

⁵⁰ הפרלמנט של קנדה, אתר האינטרנט, <http://www.parl.gc.ca/common>, תאריך הכניסה: 9 באוגוסט 2005.

⁵¹ Caroline Friendship, Ruth Mann & Anthony Beech, "The prison-based Sex Offenders Treatment Programme – an evaluation", Home Office, at <http://www.homeoffice.gov.uk/rts/pdfs2/r205>, visited: September 6th, 2005.

⁵² Ibid.

אינדיבידואלי עם קצין מבחן או טיפול בקבוצה יחד עם עברייני מין אחרים שהורשעו בעבירות דומות. תוכנית זו, שכאמור מופעלת בתקופת המבחן, מלווה בהשגחה ובפיקוח צמודים.⁵³

שיטה זו מבוססת על ממצאי מחקרים קוגניטיביים ומטרתה, כמו מטרת ה-SOTP, היא הקניית מנגנונים לשליטה עצמית ושינוי דפוסי חשיבה והתנהגות שיביאו למניעת פשיעה עתידית.⁵⁴

שלא כמו תוכנית ה-SOTP, שמופעלת בבתי-הסוהר ואינה נכפית על העבריין, ההשתתפות בטיפול בקהילה במסגרת תקופת המבחן היא חובה חוקית (לפי צו, כאמור). אי-השתתפות במפגש אחד שלה מחייבת את העבריין בהשתתפות במפגש השלמה, ועבריין שלא השתתף בשלושה מפגשים או יותר מחויב להתחיל סדרת טיפולים שלמה מחדש ואף עלול להיות מובא לפני שופט.⁵⁵

חרף הפעלת תוכניות טיפול אלה בכלא ובקהילה, ההמלצה במחקרים בנושא זה היא כי הטיפול בעברייני מין יהיה **מקצועי, ארוך טווח ומעקבי** (follow-up), והטענה העולה מהם היא כי תוכניות הטיפול הקיימות אינן אפקטיביות במידה הנדרשת. לפי מחקרים אלה תוכנית הטיפול בכלא (SOTP) אינה אפקטיבית מאחר שאינה **מעקבית וארוכת טווח**, ואילו תוכנית הטיפול במסגרת שירות המבחן אינה אפקטיבית מאחר שקציני שירות המבחן מתקשים במתן מענה **מקצועי** לצרכים פסיכיאטריים ופסיכולוגיים של העבריינים.

לנוכח ממצאים אלה התגבשה תוכנית טיפול מחקרית ניסיונית, בראשות פרופ' Don Grubin, המופעלת באזור מסוים באנגליה (SOTP+). בתוכנית טיפול זו משולב צוות מטפלים **מקצועי** בתוכנית הטיפול של שירות המבחן. צוות הטיפול הוא מולטי-דיסציפלינרי, ובו פסיכיאטרים משפטיים, פסיכולוגים קליניים משפטיים, פסיכולוגים וקציני שירות מבחן, ואלה שותפים בהערכת מצבו של העבריין, בטיפול בו וגם בניהול התוכנית.⁵⁶

צווי פיקוח

לפי ה-Criminal Justice Act 1991, תקופות הפיקוח על עברייני מין יהיו ארוכות יותר לאחר שחרורם על-תנאי, ויימשכו **כל** תקופת התנאי, במקום שלושת-רבעי תקופה זו כפי שנקבע לגבי עבריינים אחרים.⁵⁷

⁵³ National Probation Service for England and Wales, "Sex Offender Groupwork Programme", at <http://www.probation.homeoffice.gov.uk/files/pdf/SexOffenderSentencerLeaflet1revised.pdf>, visited: September 6th, 2005.

⁵⁴ National Probation Service for England and Wales, "Sex Offender Groupwork Programme", at <http://www.probation.homeoffice.gov.uk/files/pdf/SexOffenderSentencerLeaflet1revised.pdf>, visited: September 6th, 2005.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Mental Health Foundation, "The Multi-agency Management of Sex Offenders in the Community", at <http://www.mentalhealth.org.uk/page.cfm?pagecode=PBUP0201>, visited: September 6th, 2005.

⁵⁷ Hilde Tubex, *Comparative Analysis of the Treatment of Sex Offenders in Europe*, Strasbourg, February 23rd, 2004, p. 8.

כאמור, בחוק עבירות מין החדש נקבעו שלושה צווים המגבילים את פעולתם של נאשמים ומורשעים בעבירות מין ואת חופש תנועתם: **צו הגבלה, צו עיכוב יציאה מבריטניה וצו הגנה על קטינים. להלן פירוט.**

צו הגבלה נגד עברייני מין – (SOPO) Sexual offences prevention order

בית-המשפט (the magistrates' court) רשאי להוציא צו הגבלה אזרחי נגד עבריין מין כדי להגן על הציבור מפני פגיעות מיניות חמורות בנסיבות האלה:⁵⁸

- סמוך להרשעתו בעבירות מין חמורות או בעבירות אלימות חמורות אחרות דוגמת רצח, הריגה, חטיפה, כליאת שווא וכדומה;
- סמוך לקביעה כי עבר עבירות מין חמורות או עבירות אלימות חמורות אחרות כאמור לעיל, אך חלה עליו הגנת חוסר שפיות;
- סמוך לקביעה כי עבר עבירות מין חמורות או עבירות אלימות חמורות כאמור לעיל, אך נמצא שאינו כשיר לעמוד לדין.

בית-משפט רשאי להוציא צו זה גם נגד עברייני מין כאמור לעיל **שנשפטו במדינות זרות** ובאים בגבולות בריטניה.

השיקולים שישקול בית-המשפט בטרם יוציא צו זה וצווים אחרים שידובר בהם להלן:⁵⁹

1. ההסתברות שהעבריין ישוב לעבור עבירות דומות בעתיד;
2. הנזק שעלול להיגרם עקב העבירה;
3. הרשעותיו הקודמות של העבריין – מועדיהן, אופיין, נסיבותיהן וכן כל דפוס התנהגות העולה מהן;
4. נסיבותיו האישיות הנוכחיות של העבריין ושינויים צפויים בהן;
5. ההשפעה שעשויה להיות להליכים בבית-המשפט על הטיפול בעבריין בקהילה;
6. הדיוק והרלוונטיות של המידע שנמסר על אודות העבריין, ובכלל זה הערכת מצבו;
7. אופי התנהגות שהביאה לשקול את הוצאת הצו, ובכלל זה כל התנהגות המצביעה על סבירות שהעבריין יעבור עבירה עתידית;
8. מידת הציות של העבריין לצווים, להסדרים או לפיקוח;
9. מידת הציות של העבריין לדרישת טיפול רפואי ותוצאתו הצפויה.

⁵⁸ סעיף 104 בחוק עבירות מין.

⁵⁹ Stephen Shute, "The Sexual Offences Act 2003", *Criminal Law Review* 2004, p. 417, p. 434.

קצין משטרה בכיר רשאי לבקש מבית-המשפט להוציא צו כאמור נגד מי שחי בקהילה והורשע בעבר בעבירות כאמור לעיל. צו זה צופה פני עתיד, ותנאי להוצאתו הוא שהתנהגותו מאז הרשעתו מקימה חשד סביר כי הוצאת הצו היא הכרחית.⁶⁰

על עבריינים שהוצא נגדם צו הגבלה כאמור חלה באופן אוטומטי חובת מסירת פרטים.

תוכן הצו

בצווי הגבלה נקבעות הגבלות שונות על עבריינים ונאסר עליהם לעשות פעולות המפורטות בהם. ההגבלות והאיסורים שייקבעו בצו יהיו רק הגבלות ואיסורים שמטרתם הגנה על הציבור או על חלק ממנו,⁶¹ לדוגמה, איסור יצירת קשר עם הקורבן, איסור השתתפות בפעילות ספורטיבית שקטינים מעורבים בה, איסור להתגורר עם נערות מתחת לגיל 16 וכדומה.⁶²

משך תקופת ההגבלות הנקבעות בצו לא יפחת מחמש שנים ואפשר שיהא בלא הגבלה.⁶³

צו הגבלה זמני

עד מתן צו מניעה קבוע או ממושך המשטרה רשאית להגיש לבית-המשפט בקשה למתן צו הגבלה זמני נגד עבריין שחי בקהילה.⁶⁴

הפרת הצו

אומנם צו ההגבלה הוא צו אזרחי, אבל הפרתו או הפרת הצו הזמני בלא סיבה סבירה ומוצדקת היא עבירה פלילית וגוררת את העונשים האלה:⁶⁵

- לאחר הרשעה בשיפוט מהיר (summary conviction) – מאסר לתקופה שלא תארך משישה חודשים או קנס שלא יעלה על הקנס המקסימלי הקבוע בחוק, או שניהם;
- לאחר הרשעה בשיפוט רגיל, לאחר הגשת כתב אישום (conviction on indictment) – מאסר לתקופה שלא תארך מחמש שנים.

שינוי הצו, חידושו או ביטולו

בית-המשפט רשאי לשנות את הוראות הצו, לחדש הצו או לבטלו לבקשת המשטרה או לבקשת העבריין.⁶⁶

⁶⁰ סעיף 104(4)-(6) בחוק עבירות מין.

⁶¹ סעיף 107 בחוק עבירות מין.

⁶² “The Sexual Offences Act 2003”, *Criminal Law Review* 2004, p. 417, p. 427.

⁶³ סעיף 107 לחוק עבירות מין.

⁶⁴ סעיף 109 בחוק עבירות מין.

⁶⁵ סעיף 113 בחוק עבירות מין.

⁶⁶ סעיף 108 בחוק עבירות מין.

מי שהוצא נגדו צו הגבלה רשאי לערער לבית-המשפט על הוצאת הצו.⁶⁷

צו עיכוב יציאה מבריטניה – (FTO) Foreign travel order

בית-המשפט (the magistrates' court) רשאי להוציא צו עיכוב יציאה מבריטניה נגד עבריין מין, כדי למנוע פגיעה מינית חמורה בקטינים מחוץ לבריטניה, במקרים האלה:⁶⁸

- סמוך להרשעתו בעבירות מין בקטינים מתחת לגיל 16 או בעבירות אחרות דוגמת צילום תמונות עירום ותועבה של קטינים או רכישת צילומים כאלה;
- סמוך לקביעה כי עבר עבירות מין בקטינים אך חלה עליו הגנת חוסר שפיות;
- סמוך לקביעה כי עבר עבירות מין בקטינים אך נמצא כי אינו כשיר לעמוד לדין;
- סמוך להזהרתו (caution) לבל יעבור עבירות מין בקטינים כאמור לעיל.⁶⁹

קצין משטרה בכיר רשאי לבקש מבית-משפט להוציא צו כאמור נגד מי שחי בקהילה והורשע בעבר בעבירות כאמור לעיל. צו זה צופה פני עתיד, והתנאי להוצאתו הוא שהתנהגותו של העבריין מאז הרשעתו מקימה חשד סביר כי הוצאת הצו היא הכרחית.⁷⁰

תוקף הצו

תוקפו של צו עיכוב היציאה מבריטניה לא יארך משישה חודשים.⁷¹

תוכן הצו

בצו אפשר לכלול את ההוראות האלה:⁷²

- איסור יציאה למדינות או למקומות המפורטים בו;
- איסור יציאה מגבולות בריטניה פרט למדינות או למקומות המפורטים בו;
- איסור מוחלט של יציאה מגבולות בריטניה.

⁶⁷ סעיף 110 בחוק עבירות מין.

⁶⁸ סעיפים 114 ו-116 וטבלה מס' 3 בחוק עבירות מין.

⁶⁹ באנגליה, בוויילס ובצפון אירלנד. במונח 'caution' כלולה נזיפה (reprimand) או אזהרה (warning) כלפי עבריין מין צעירים לפי סעיף 65 ב-Crime and Disorder Act 1998.

⁷⁰ סעיף 114(1)(b) ו-114(3)(b) בחוק עבירות מין.

⁷¹ סעיף 117(1) בחוק עבירות מין.

⁷² סעיף 117(2) בחוק עבירות מין.

הפרת הצו

כמו הפרת צו הגבלה, גם הפרת צו זה בלא סיבה סבירה ומוצדקת היא עבירה פלילית הגוררת את העונשים האלה:⁷³

- לאחר הרשעה בשיפוט מהיר (summary conviction) – מאסר לתקופה שלא תארך משישה חודשים או קנס שלא יעלה על הקנס המקסימלי הקבוע בחוק, או שניהם;
- לאחר הרשעה בשיפוט רגיל בעקבות הגשת כתב אישום (conviction on indictment) – מאסר לתקופה שלא תארך מחמש שנים.

שינוי הצו, חידושו או ביטולו

בית-משפט רשאי לשנות את הוראות הצו, לחדשו או לבטלו לבקשת המשטרה או לבקשת העבריין.⁷⁴

ערעור

מי שהוצא נגדו צו עיכוב יציאה מבריטניה רשאי לערער לבית-המשפט על הוצאת הצו.⁷⁵

צו הגנה מפני פגיעה מינית בקטינים – (RSHO) Risk of sexual harm order

לבקשת קצין משטרה בכיר בית-המשפט (the magistrates' court) רשאי להוציא צו מיוחד להגנה על קטינים מתחת לגיל 16 מפני פגיעה מינית. בית-המשפט רשאי להוציא צו זה, שאינו ענישתי אלא הגנתי גרידא, נגד בגירים שהואשמו בעשיית המעשים האלה בשתי הזדמנויות שונות לפחות:⁷⁶

- עיסוק בפעילות מינית⁷⁷ שמעורבים בה קטינים מתחת לגיל 16 או בנוכחותם;
- שידול והסתת קטין מתחת לגיל 16 לצפות באדם העוסק בפעילות מינית או לצפות בסרטי מין או בתמונות מין;
- מתן כל חפץ הקשור לפעילות מינית או שיש בו התייחסות לפעילות כזאת לקטין מתחת לגיל 16. לדוגמה, מתן אמצעי מניעה או אביזרי מין כלשהם;⁷⁸
- התקשרות עם קטין מתחת לגיל 16, אם היא או חלק ממנה היא מינית. לדוגמה, משלוח חומר פורנוגרפי לקטין באמצעות האינטרנט.⁷⁹

⁷³ סעיף 122 בחוק עבירות מין.

⁷⁴ סעיף 118 בחוק עבירות מין.

⁷⁵ סעיף 119 בחוק עבירות מין.

⁷⁶ סעיפים 123–124 בחוק עבירות מין.

⁷⁷ "פעילות מינית" בהקשר של סעיף זה מוגדרת פעילות שכל אדם סביר יראה בה פעילות מינית, בהתחשב בכל הנסיבות, אך בלא התחשבות במטרה או בכוונה.

⁷⁸ Stephen Shute, "The Sexual Offences Act 2003", *Criminal Law Review* 2004, p. 417, p. 429.

כאמור, קצין משטרה בכיר רשאי לבקש מבית-המשפט להוציא צו זה, וכמו הצווים האחרים שדובר בהם, צו זה יינתן רק בתנאי שקצין משטרה בכיר כאמור הוכיח במידת ההוכחה הנדרשת בפלילים שמעשיו אלה של הנאשם מקימים חשד סביר שהוצאת הצו היא הכרחית.⁸⁰ על מי שהוצא נגדו צו הגנה זה חלה באופן אוטומטי חובת מסירת פרטים.

תוקפו של הצו ותוכנו

תוקפו של הצו לא יאריך משנתיים, ובית-המשפט רשאי לאסור על הנאשם לעסוק בכל פעילות המפורטת בו. האיסורים שייקבעו בצו יהיו רק **הגבלות ואיסורים שמטרתם הגנה על ילדים מפגיעה מינית בשל מעשי הנאשם.**⁸¹

צו הגנה זמני

לבקשת קצין משטרה בכיר בית-המשפט רשאי להוציא **צו הגנה זמני** עד למתן צו הגנה קבוע או ממושך.

82

הפרת הצו

הפרת צו ההגנה או צו ההגנה הזמני בלא סיבה סבירה ומוצדקת היא עבירה פלילית וגוררת את העונשים האלה:⁸³

- לאחר הרשעה בשיפוט מהיר (summary conviction) – מאסר לתקופה שלא תאריך משישה חודשים או קנס שלא יעלה על הקנס המקסימלי הקבוע בחוק, או שניהם;
- לאחר הרשעה בשיפוט רגיל בעקבות הגשת כתב אישום (conviction on indictment) – מאסר לתקופה שלא תאריך מחמש שנים.

שינוי הצו, חידושו או ביטולו

בית-המשפט רשאי לשנות את הוראות הצו, לחדשו או לבטלו לבקשת המשטרה או לבקשת הנאשם.⁸⁴

ערעור

מי שהוצא נגדו צו הגבלה רשאי לערער לבית-המשפט על הוצאת הצו.⁸⁵

---

⁷⁹ Stephen Shute, "The Sexual Offences Act 2003", *Criminal Law Review* 2004, p. 417, p. 429.

⁸⁰ סעיף 123(1)(b) ו-123(4)(b) בחוק עבירות מין.

⁸¹ סעיף 123(5)(a), (b) ו-6 בחוק עבירות מין.

⁸² סעיף 126 בחוק עבירות מין.

⁸³ סעיף 128(2) בחוק עבירות מין.

⁸⁴ סעיף 125 בחוק עבירות מין.

⁸⁵ סעיף 127 בחוק עבירות מין.

כמו בארצות-הברית, גם בקנדה יש חקיקה המסדירה היבטים שונים של הטיפול בעברייני מין והפיקוח עליהם, וגם החקיקה בקנדה היתה תולדה של לחץ ציבורי עקב מעשי אלימות מינית בילדים שהסעירו את דעת הקהל. החקיקה הפדרלית בקנדה אימצה רק באופן חלקי את גישת ה"הגנה על הקהילה", שמאפיינת את ארצות-הברית, ואילו החקיקה המדינתית (הפרובינציאלית) אימצה גישה קרובה יותר לגישה זו.

רישום ודיווח לקהילה

בקנדה מתנהל מרשם לאומי של עברייני מין – National Sex Offenders Registry (NSOR). לאחר הרשעה ומתן גזר-דין התביעה רשאית לפנות לבית-המשפט בבקשה להוציא צו המחייב עבריין לרשום את פרטיו במרשם (Sex Offender Information Act Registration Order). אפשר לחייב עבריין לרשום את פרטיו במרשם גם אם לא הורשע בעבירת מין אלא בעבירה אחרת, אם כוונתו היתה לעבור עבירת מין (לדוגמה, הרשעה בעבירת תקיפה, אם כוונת העבריין היתה אונס). הפרטים הרשומים במרשם יישמרו לתקופה בלתי קצובה, פרט למקרים שבהם העבריין זוכה בפסק-דין חלוט וסופי או קיבל חנינה, ובמקרים אלה יימחקו פרטיו. הן העבריין הן התביעה רשאים להגיש ערעור על החלטת בית-המשפט בעניין צו זה.

החקיקה הפדרלית אינה קובעת חובת דיווח או כללי דיווח לקהילה. ה-Correctional Service of Canada (CSC)⁸⁷ מיידיע את תחנות המשטרה הקהילתיות בדבר כל תנאי השחרור שנקבעו לעברייני מין הגרים בקהילה, וברוב המקרים יש דיווח שוטף למשטרה גם על שחרור עבריינים לאחר שריצו את עונשם.

עם זאת, מאז שנת 1995 החקיקה בפרובינציית מניטובה מתירה למשטרה ליידע את הקהילה בדבר שחרור עבריין מין מסוכן. בשנת 1998 נחקקה חקיקה דומה גם באונטריו. יצוין כי הן בחוקים אלה הן בחוקים דומים שנחקקו בפרובינציות אחרות (אלברטה, ססקצ'ואן, קולומביה הבריטית וניו-פאונדלנד) לא נמצאה כל חובה חוקית להודיע לציבור את כתובתו של עבריין מין מסוכן ששוחרר. באלברטה יש לציבור גישה לאתר אינטרנט ממשלתי ובו מידע על עברייני מין מסוכנים, ואילו בשאר הפרובינציות בקנדה הציבור רשאי לקבל מידע נוסף על עבריינים כאמור רק מהמשטרה או מוועדות מיוחדות, ורק למי שהראה צורך מיוחד.

⁸⁶ Dr. Bruce Malcolm, Acting Director for Sexual Offender Programs, the Correctional Service of Canada, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 24 באוגוסט 2005;

The Department of Public Safety and Emergency Preparedness Canada, at <http://www.psepc-sppcc.gc.ca/publications/Corrections/offenders/>, visited: August 30th, 2005; Michael Petrunik, "The Hare and the Tortoise: Dangerousness and Sex Offender Policy in the United States and Canada", *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, Issue 45:1, 2003.

⁸⁷ ה-CSC מטפל רק בעבריינים בגירים בני 18 ומעלה, אלא אם כן הורה בית-המשפט להעביר לטיפולו עבריין קטין.

הערכת מסוכנות

החקיקה בדבר עבריינים מסוכנים⁸⁸ דורשת הערכת מסוכנות כחלק מההליכים המשפטיים. הערכת מסוכנות נעשית בדרך כלל לפני מתן גזר-הדין ומסייעת לבית-המשפט להחליט על העונש ועל המלצות בעניינו.

נוסף על כך כל עברייני המין מחויבים לעבור הערכת מסוכנות בעת שהותם במאסר. ההערכה היא תהליך שיטתי ודינמי, המתמקד, נוסף על רמת המסוכנות של העבריין, גם בצרכיו, באפשרות הטיפול בו, במתודות הטיפוליות המתאימות לו ובתגובתו על הטיפול. יצוין כי עברייני מין שנידונו לתקופות מאסר קצרות משנתיים נתונים להשגחת ה-Provincial Correctional System, ואילו עבריינים כאמור שנידונו לתקופות מאסר של שנתיים ויותר נתונים להשגחת ה-Federal Correctional System. הערכת המסוכנות של האחרונים נעשית כבר עם קליטתם במערכת בתי-הסוהר, בין השאר כדי לקבוע את רמת הביטחון של מתקן הכליאה שבו ירצו את עונשם.

ועדת השחרורים – National Parole Board of Canada (NPB) דורשת גם היא הערכת מסוכנות של כל עבריין מין לפני החלטתה בדבר שחרור מוקדם.

הטיפול בעברייני מין

ה-CSC מציע לעברייני מין תוכניות טיפול המיוחדות להם, ברמות שונות של אינטנסיביות, בהתאם להערכות המסוכנות שנעשות להם. תוכניות אלה, המתועדות בספרות המקצועית, מבוססות על גישות טיפול קוגניטיביות-התנהגותיות ומלוות ברקע תיאורטי. נוסף על תוכניות אלה, בהתאם להערכת הצורך, עברייני מין רשאים להשתתף גם בתוכניות טיפול כלליות כמו טיפול באלימות במשפחה וטיפול בהתמכרות לסמים ולאכזוהול.

הטיפול בעברייני מין אינו כפוי, אולם ה-CSC מעודד עבריינים כאמור להשתתף בתוכניות הטיפול באסטרטגיות כמו הענקת זכויות או שלילת זכויות בהקשר של שירותי ה-CSC, או אי-תמיכה בשחרור על-תנאי של עבריין מין שסירב להשתתף בתוכנית טיפול.

טיפול תרופתי כמו נטילת אנטי-אנדרוגן יינתן רק בהשגחה צמודה של רופא מוסמך.

עברייני מין ישוחררו במקרים מסוימים בתנאי שימלאו אחר הוראות רופא. הפרת הוראות הרופא גוררת את ביטול השחרור.

⁸⁸ הן כאלה שהוגדרו "Dangerous Offenders" הן כאלה שהוגדרו "Long-Term Offenders".

פיקוח בקהילה

בקנדה קבועים תנאי שחרור מסוגים שונים, בהם שחרור על-תנאי למשך היום (day parole), שחרור מלא על-תנאי (full parole) ושחרור מוחלט (statutory release).

פרט לקביעה שעברייין ספציפי ישוחרר שחרור על-תנאי למשך היום או שחרור מלא על-תנאי, נקבעים תנאי פיקוח גם מטעם ועדת השחרורים, בהתאם להמלצות ה-CSC. תנאים אלה תלויים במידת הצורך ובמידת הסיכון של העברייין, שנצפו בהערכת המסוכנות שנעשתה לו. תנאי הפיקוח השכיחים שנקבעים לעברייני מין הם הימנעות מצריכת אלכוהול וגישה מוגבלת לאתרי אינטרנט, לחצרות בתי-ספר ולמקומות עבודה שיש בהם מגע עם ילדים או קרבה אליהם.

במשך כל תקופת התנאי כל העבריינים נתונים לפיקוח, ונערכים ביקורים הן בביתם הן במקום עבודתם מטעם צוות ה-CSC.

בתום תקופת המאסר או התנאי, כשהעברייין כבר אינו בסמכות ה-CSC וועדת השחרורים, מתעורר לעתים החשש שעדיין נשקפת ממנו סכנה לציבור. במקרים אלה התביעה או המשטרה רשאיות לפנות לבית-המשפט בבקשה להוציא צו מניעתי הנקרא "peace bond", לפי סעיף 810 בקוד הפלילי, ובצו זה בית-המשפט מוסמך להטיל על העברייין הגבלות ותנאים שיאפשרו לשמור על שלום הציבור, כמו איסור נשיאת נשק, הרחקה ממקומות מסוימים (גני שעשועים, בריכות שחייה, בתי-ספר ועוד) או מאנשים מסוימים, דרישה להימנע מצריכת אלכוהול וחובת דיווח שוטף למשטרה. צו זה תקף למשך שנה ואפשר להאריכו שוב ושוב. הפרת הצו היא עבירה פלילית הגוררת עונש מאסר עד שנתיים.

4. בלגיה⁸⁹

עם חשיפת מקרי הפדופיליה ועבריינות המין החמורים בבלגיה בשנות ה-90, ועם חשיפת רשתות פורנוגרפיה מאורגנות ורשתות של פדופילים ועברייני מין בבלגיה, צברה החקיקה במדינה זו בכל הקשור לעבריינות מין ולהתמודדות עמה תאוצה ניכרת. לדברי ד"ר Hilde Tubex, חוקרת ויועצת לענייני עבריינות מין במשרד המשפטים הפדרלי של בלגיה,⁹⁰ התפתחות זו קשורה ישירות ל-"Dutroux-effect".⁹¹

⁸⁹ פרט למקרים שבהם צוין אחרת, את הנתונים שלהלן מסרה הגב' Linda Moreels, נספחת בשירות מרכזי הסיוע המשפטי במשרד המשפטים הפדרלי של בלגיה, מכתב בדואר האלקטרוני, 24 באוגוסט 2005.

⁹⁰ Dr. Hilde Tubex, משרד המשפטים הפדרלי של בלגיה, מכתב בדואר האלקטרוני, 18 באוגוסט 2005.

⁹¹ Marc Dutroux הוא עברייין מין בלגי מורשע עם רישום פלילי מאז שנת 1979, שהורשע בגין חטיפת שש בנות בגילים 8–19, בעינוין ובניצול מיני שלהן. ארבע משש הבנות מתו עקב מעשיו, ו-Dutroux הורשע גם בגין רצח. מעשים אלה נעשו בשנים 1995–1996. הפרשה והמחדלים במערכת אכיפת החוק שליוו אותה נחשפו בשנת 1996, עוררו סערת רגשות וזעם ציבורי רב בבלגיה וזכו לסיקור תקשורתי ענף ברחבי העולם.

בעיקר בשנים 1996–1998 הסתמן בבלגיה גידול במספר עברייני המין בבתי-הכלא.

מנתונים שמסרה ד"ר Tubex עולה כי ב-1 במרס 2003 היו 17.5% מאוכלוסיית בתי-הכלא עברייני מין. לשם השוואה, ב-1 במרס 1996 – לפני פרשת Dutroux – רק 11% מכלל האסירים בבתי-הכלא היו עברייני מין. בשנות ה-80 היה שיעורם כ-7%. מאז שנת 1990 גדל גם מספרם המוחלט של עברייני המין בבתי-הכלא.

הסדרים להתמודדות עם עברייני מין, לטיפול בהם, לליוויים ולהגנה על הציבור מפניהם מעוגנים בחוקים, בתקנות ובחוזרים שונים.⁹² משרד המשפטים הפדרלי של בלגיה והקהילות⁹³ חתומים על הסכם לשיתוף פעולה (Samenwerkingsakkoord) בכל הקשור לליווי עברייני מין ולטיפול בהם.

דיווח לקהילה

בלגיה אין הנחיות או הוראות בדבר מסירת מידע לציבור על הימצאות עבריין מין בקהילה, למרות הדיונים הפרלמנטריים והציבוריים הרבים שהתנהלו בנושא זה, בעיקר לאחר חשיפת פרשת Dutroux.

הטיפול בעברייני מין

הטיפול בעברייני מין עוגן בחוק מ-13 באפריל 1995 בדבר עבירות מין בקטינים. מכוח חוק זה, החובה לקבל טיפול חלה רק במסגרת שקילת שחרור מוקדם של עברייני מין שעשו בקטינים מעשי אינוס, מעשים מגונים, מעשי השחתה של הנוער, מעשי סרסרות או הבאה למעשי זנות.⁹⁴ חוק השחרור על-תנאי מ-5 במרס 1998 (Wet op de Voorwaardelijke Invrijheidsstelling) הרחיב את האמור בחוק מ-13

⁹² להלן דוגמאות של חקיקה המעגנת הסדרים בעניין זה:

חוק מ-1 ביולי 1964 בדבר הגנת החברה מפני "אבנורמלים", עבריינים החוזרים ועושים מעשים מיניים הנושאים עונש –
Wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers en
; plegers van bepaalde seksueel strafbare feiten.

חוק מ-13 באפריל 1995 בדבר עבירות מין בקטינים –

; Wet van 13 april 1995 betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen.

חוק מ-5 במרס 1998 בדבר השחרור על-תנאי ובדבר תיקון החוק מ-9 באפריל 1930 בנושא הגנת החברה מפני "אבנורמלים"
ופושעים חוזרים, שהוחלף בחוק מ-1 ביולי 1964 –

Wet van 5 maart 1998 betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling en tot wijziging van de wet van 9 april
1930 tot bescherming van de maatschappij tegen de abnormalen en de gewoontemisdadigers, vervangen
; door de wet van 1 juli 1964.

החוק להגנה פלילית על קטינים, מ-28 בנובמבר 2000 –

; Wet betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen van 28 november 2000.

החוזר החדש של שר המשפטים הפדרלי בדבר שחרור זמני, מ-17 בינואר 2005 –

.De nieuwe omzendbrief voorlopige invrijheidstelling van 17/01/2005

⁹³ בלגיה היא מדינה פדרלית ובה שלוש קהילות (Communities) – הקהילה הצרפתית, הקהילה הפלמית והקהילה הגרמנית –
ושלושה אזורים (Regions) – האזור הוולוני (וולוניה), האזור הפלמי (פלנדריה) ואזור עיר הבירה בריסל; שני האזורים
הראשונים נחלקים כל אחד לחמש פרובינציות. על המדינה מושלים בשיתוף השלטון הפדרלי, השלטונות הקהילתיים
והשלטונות האזוריים.

⁹⁴ סעיפים 372 עד 386ter בחוק העונשין של בלגיה, ה-Strafwetboek.

באפריל 1995: במסגרת שחרור על-תנאי חובה על כל עבריין שעשה מעשי אינוס או מעשים מגונים⁹⁵ – בקטינים או בבגירים – לקבל טיפול. שחרור על-תנאי או בתקופת מבחן כפוף להצהרת העבריין על נכונותו לקבל טיפול ו/או ליווי. כללי הטיפול ו/או הליווי ומשכם נקבעים בהחלטה על השחרור.

ב-5 במרס 1998 תוקן גם החוק מ-9 באפריל 1930 בדבר הגנת החברה מפני "אנורמלים" ופושעים חוזרים, והוחלף בחוק מ-1 ביולי 1964. מאז שנת 1998 בתי-המשפט בבלגיה מוסמכים לגזור על עבריין מין מסוימים השתלבות במסגרת טיפול, ליווי ופיקוח באחריות משרד המשפטים הפדרלי גם שלא במסגרת שחרור מוקדם.⁹⁶ מדובר בעבריין מין הנידונים לשנת מאסר אחת בפועל לפחות בגין מעשי אינוס או מעשים מגונים,⁹⁷ או בגין מעשי השחתה של הנוער, מעשי סרסרות או הבאה למעשי זנות – שנעשו בקטינים.⁹⁸ הסדר זה מתחיל לחול לאחר ריצוי המאסר בפועל, ונמשך עשר שנים לכל היותר – או 20 שנה, אם מדובר במקרים מסוימים של פשיעה חוזרת. במהלך תקופה זו שר המשפטים הפדרלי מוסמך להורות על שחרור העבריין בתנאים מגבילים מסוימים, כפוף לחוות דעת מקצועית ממוסד שמתמחה בליווי עבריין מין או בטיפול בהם. לחלופין, שר המשפטים הפדרלי מוסמך להחליט על אשפוז עבריין מין במוסד פסיכיאטרי סגור או על טיפול וליווי בקהילה.⁹⁹

כללית, אם בית-המשפט קובע כי עבריין מין אחראי למעשיו מבחינה פלילית, ייגזר עליו עונש מאסר. אם נקבע העדר אחריות פלילית, הוא יאושפז במוסד פסיכיאטרי סגור לתקופה שאינה קצובה.

סוג הליווי של עבריין מין, סוג הטיפול שיקבל והמסגרת הטיפולית שתותאם לו תלויים בחומרת העבירה ובהיקף הבעיה הנפשית שאובחנה. לדברי ד"ר Hilde Tubex, יש הבדל גם בשיטות הטיפול המיושמות באזורים שונים בבלגיה.¹⁰⁰ בפלנדריה למשל נצמדים לשיטה האנגלו-סכסית של טיפול התנהגותי-קוגניטיבי (בעקבות מחקרים המצביעים על האפקטיביות של טיפולים אלה), ואילו בוולוניה מיושמות בעיקר גישות פסיכו-דינמיות.

טיפול, פיקוח והערכת מסוכנות בבתי-הכלא

יודגש כי בתקופת המאסר הטיפול בעבריין מין מוגבל לטיפול מקדים (Pretherapie) או להכנה לטיפול, ואילו הטיפול עצמו נעשה בקהילה. השירותים הפסיכו-סוציאליים בבתי-הכלא – Psychosociale Diensten in de Gevangenis (PSD) אחראים למתן חוות דעת מקצועית ולטיפול המקדים. במסגרת הטיפול המקדים מזהות "נקודות עבודה" (werkpunten), ואלה נדונות יחד עם המטופל כדי

⁹⁵ סעיפים 372–378 בחוק העונשין.

⁹⁶ הסדר זה נקרא בהולנדית "ter beschikkingstelling van de regereing" (TBR): "העברת העבריין לחסות הממשלה". יישומו הוא המלצה מפורשת של ועדת החקירה בפרשת Dutroux, ששואבת את השראתה מחקיקה בצרפת.

⁹⁷ סעיפים 372–378 בחוק העונשין.

⁹⁸ סעיפים 379 עד 386 בחוק העונשין.

⁹⁹ Dr. Hilde Tubex, חוקרת ויועצת לענייני עבריין מין במשרד המשפטים הפדרלי של בלגיה, מכתב בדואר האלקטרוני, 18 באוגוסט 2005.

¹⁰⁰ שם.

להגיע לתובנה אשר לבעיה. במסגרת זו גם מעודדים את העבריינין לטפל בעצמו ומכינים אותו לליווי או לטיפול מחוץ לבית-הכלא.

הערכת מסוכנות של עברייני מין נעשית בכלים סטטיסטיים וקליניים שונים, וכללית היא אינה חובה (לגבי עברייני מין).¹⁰¹ עם זאת, היא חלק בלתי נפרד מחוות הדעת שניתנת מטעם ה-PSD. יתר על כן, הערכת המסוכנות מובאת בחשבון ומוסדרת באופן מחייב בחוק השחרור על-תנאי מ-5 במרס 1998. בהקשר של מתן חוות דעת מקצועית נעשות ההבחנות האלה:

▪ עברייני מין הנידונים לעונשי מאסר בפועל של שנה אחת לכל היותר הם בתחום הסמכות של בתי-הכלא. ההחלטה אם נדרשת חוות דעת מקצועית מה-PSD נתונה במקרים אלה בידי **מנהל בית-הכלא**.

▪ ב-PSD יש גוף שנקרא "השירות למקרים מיוחדים" (Dienst Individuele Gevallen), והוא נותן חוות דעת מקצועית על עברייני מין שביצעו בקטינים עבירות שמצוינות בסעיפים 372 עד 386ter בחוק העונשין ונידונו בגינם לעונשי מאסר בפועל של שנה עד שלוש שנים. מדובר בעבירות אינוס, מעשים מגונים, השחתה של הנוער, סרסרות או הבאה למעשי זנות.

עברייני מין הנידונים לעונש מאסר בפועל של שלוש שנים או יותר נופלים בגדר החוק לשחרור על-תנאי מ-5 במרס 1998 (ראו להלן). במקרים המפורטים להלן יש לדאוג לחוות דעת מקצועית מנומקת מטעם **מוסד המתמחה בליווי עברייני מין או בטיפול בהם**:

○ אינוס ומעשים מגונים (סעיפים 372–378 בחוק העונשין) – בין שנעשו בקטינים ובין שנעשו בבגירים. אם המעשים נעשו נגד קטינים מתחת לגיל 16 אפשר גם להפקיע מהעבריינין זכויות מסוימות.¹⁰²

○ השחתה של הנוער, סרסרות או הבאה למעשי זנות (סעיפים 379 עד 386ter בחוק העונשין) – אם המעשים נעשו בקטינים.

חוק השחרור על-תנאי (Wet op de Voorwaardelijke Invrijheidsstelling) מ-5 במרס 1998

כאמור לעיל, עברייני מין הנידונים לעונש מאסר בפועל של שלוש שנים או יותר נופלים בגדר חוק השחרור על-תנאי מ-5 במרס 1998 (להלן: החוק). החוק מציב את התנאים המצטברים שלהלן לשחרור על-תנאי של עבריינים:

1. ריצוי בפועל של שליש מעונש המאסר ובכל מקרה לא פחות משלושה חודשים, או ריצוי בפועל של שני שלישים מעונש המאסר אם נקבעה פשיעה חוזרת, ובכל מקרה לא פחות משישה

¹⁰¹ Dr. Hilde Tubex, חוקרת ויועצת לענייני עבריינות מין במשרד המשפטים הפדרלי של בלגיה, מכתב בדואר האלקטרוני, 18 באוגוסט 2005.

¹⁰² על-פי החוק מ-13 באפריל 1995 בדבר עבירות מין בקטינים מותר להפקיע מעבריינין מין, למשך תקופת שנה עד 20 שנה, את הזכות להשתתף באלה: 1. בתפקידי הוראה במוסד חינוך ציבורי או פרטי המיועד לקטינים; 2. בעשייה של מוסד או של איגוד שפעילותו מכוונת בעיקר לקטינים, כמתנדב, כעובד קבוע, כעובד על-פי חוזה או כעובד ניהולי או מינהלתי.

חודשים, בתנאי שאורכם המצטבר של עונשים קודמים אינו עולה על 14 שנים, או, כאשר מדובר בעונש מאסר עולם – ריצוי בפועל של מאסר עשר שנים – או 14 שנים, אם נקבעה פשיעה חוזרת.

2. על המורשע להציג תוכנית שיקום המשקפת את נכונותו ואת רצונו להשתלב בחברה.

3. אין סימנים המצביעים על סכנה רצינית לחברה או על חשש סביר שהתנאים להשתלבות העבריים בחברה לא ימולאו. הכוונה היא לסימנים לאפשרות של השתלבות מחדש בחברה, אישיות העבריים המורשע והתנהגותו במהלך תקופת המאסר, הסיכון לפשיעה חוזרת ויחס העבריים המורשע לקורבנות מעשיו.

יצוין כי הערכת המסוכנות במסגרת חוק זה אינה ייחודית לעברייני מין, אולם לפי האמור לעיל בעניין שחרור על-תנאי של עברייני מין החוק קובע כי נוסף על התנאים המוזכרים, **חובה על כל עברייני שעשה מעשי אינוס או מעשים מגונים¹⁰³ – בקטינים או בבגירים – לקבל טיפול**. בחינת העמידה בתנאים האמורים נעשית מטעם מוסד המתמחה בליווי עברייני מין או בטיפול בהם. המוסד שנותן את חוות דעתו המקצועית המנומקת יכול להיות מוסד חיצוני, או שירותי ה-PSD – אם הנושא הוא בתחום מומחיותו של גוף זה. הטיפול עצמו ניתן במוסד ייעודי בקהילה, לאחר ריצוי עונש המאסר.

הוועדה לשחרור על-תנאי – Commissie Voorwaardelijke Invrijheidsstelling (CVI) בוחנת את העמידה בתנאים מתוך התחשבות בחוות הדעת המקצועית של שירותי ה-PSD או של המוסד החיצוני ומעבירה את מסקנותיה ואת המלצותיה לשר המשפטים הפדרלי. השחרור על-תנאי מותנה בהסכמת המורשע לתנאים.

יצוין כי כל האמור על התנאים לשחרור על-תנאי נכון גם לשחרור על-תנאי של עברייני מין המאושפזים במוסד פסיכיאטרי סגור בגין העבירות שעברו. לגבי עברייני מין התנאים לשחרור בתקופת מבחן זהים לתנאים לשחרור על-תנאי.

פיקוח על עברייני מין לאחר שחרורם

מאז חקיקת חוק השחרור על-תנאי הוועדות לשחרור על-תנאי אחראיות לשחרור עבריינים מורשעים. שחרור על-תנאי של עברייני מין כרוך בחובת ליווי ופיקוח.

את הפיקוח על עברייני מין המשוחררים ממאסר עושים "עוזרים משפטיים" (Justitieassistenten) המועסקים דרך "מרכזים לסיוע משפטי" (Justitiehuisen).¹⁰⁴ העוזר המשפטי מלווה את העברייני, מסייע לו לעמוד בתנאים שהוצבו לו ומפקח על כך. בתוך כך העוזר המשפטי משתף פעולה עם שירותי הרווחה

¹⁰³ סעיפים 372–378 בחוק העונשין.

¹⁰⁴ בכל מחוז משפטי יש "מרכז לסיוע משפטי" (Justitiehuisen). תפקידי המרכזים האלה הם בין השאר: תיאום בין גופי מערכת המשפט האזוריים ופיתוח רעיונות ופרויקטים; טיפול בבעיות הקורבנות והפנייתם לנותני השירותים הרלוונטיים; משימות אזרחיות, בעיקר בתחום חברתי; תיווך בעסקאות טיעון; פיקוח על עבריינים מורשעים המשוחררים על-תנאי וליוויים; תמיכה בעבריינים וליוויים במסגרת סנקציות אלטרנטיביות (כגון עבודות שירות או מעקב תרפויטי); עידוד עבריינים לשתף פעולה עם החלטות בית-המשפט; דיווח על מחקרים ועל מעקבים חברתיים לרשויות; מתן מידע וייעוץ משפטי. באתר האינטרנט של הרשויות הפדרליות של בלגיה,

<http://www.belgium.be/eportal/application?languageParameter=nl&pageid=contentPage&docId=3800>

תאריך הכניסה: 30 באוגוסט 2005.

והבריאות ומתאם את שיתוף הפעולה בין השירותים השונים. הוא מדווח לרשויות הרלוונטיות ול-CVI דיווח סדיר, דיווחים מיוחדים על-פי בקשת הגורמים הרלוונטיים ודיווחים ביוזמתו ולפי שיקול דעתו – כפי שמוגדר בהסכם לשיתוף פעולה (Samenwerkingsakkoord).

תנאי הפיקוח שה-CVI מטילים על עבריין מין מותאמים לו אישית ככל האפשר. אף שאיסור שימוש באלכוהול אינו תנאי המובן מאליו, הוא יוטל ברוב המקרים, שכן הניסיון מלמד כי הסיכון לפשיעה חוזרת גדל כאשר העבריין נתון להשפעת אלכוהול.

דוגמאות לתנאים מגבילים ספציפיים:

- איסור החזקת חומר פורנוגרפי;
- איסור יצירת קשר או קיום קשר עם הקורבן;
- איסור קיום קשר עם קטינים שאינם ילדיו של העבריין בלא ליווי.

ייתכן שבמסגרת התנאים ייאסר על העבריין גם להיות נוכח באירועים (ציבוריים) מסוימים, או באופן פרטני יותר – באירועים שנוכחים בהם בעיקר קטינים.

טיפול בקהילה

המסגרות הטיפוליות המקצועיות **מחוץ לבתי-הכלא** מיישמות שיטות טיפול שונות ואקלקטיות, גם כאלה שלא תמיד עובדות עם מודלים ברורים, אולם באופן כללי הטיפול מבוסס על שיטה מולטי-מודאלית (multi-modal) ובה מרכיבים מהתרפיה ההתנהגותית-קוגניטיבית ומשיטות טיפול מגוונות נוספות. הטיפול מיועד למניעת פשיעה חוזרת דרך הגברת השליטה העצמית של העבריין במצבים טעוני סיכון.

במידת הצורך מודגשים יותר כישורים חברתיים ואסרטיביות, או חינוך מיני וחינוך לבניית קשר זוגי. יש גם טיפולים בקבוצות. יתר על כן, במסגרת הטיפול מנתחים יחד עם העבריין את התנהגותו ואת עברו, מלמדים אותו לפתח רגשי אמפתיה לקורבנו, מטפחים בו מוטיבציה, מטפלים בהתמכרויות שלו ועוד.

השימוש בתרופות מצומצם. במסגרות טיפול קבוצתי לעבריני מין (HSD-teams)¹⁰⁵ אין נותנים למטופלים תרופות כלל. בכמה מרכזים המתמחים בטיפול נפשי – Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) – המטופלים מקבלים טיפול תרופתי, אך לעתים נדירות בלבד ולא באופן שיטתי או קבוע. מספר המטופלים במרכזי ה-CGG שפסיכיאטרים מטפלים בהם מצומצם אף הוא.

יעילות הטיפולים

¹⁰⁵ HSD : Hulpverlening aan Seksuele Delinquenten – מתן טיפול/עזרה לעבריני מין.

לדברי הגב' Linda Moreels ממשד המשפטים הפדרלי של בלגיה, לא נערכו בפלנדריה מחקרים על האפקטיביות והיעילות של ליווי עברייני מין והטיפול בהם, והגב' Moreels לא מסרה מידע על מחקרים כאלה שנעשו בקהילות אחרות או באזורים אחרים של בלגיה.

לדעת ד"ר Hilde Tubex, חוקרת ויועצת לענייני עבריינות מין במשרד המשפטים הפדרלי של בלגיה, פיקוח על עברייני מין, ליוויים והטיפול בהם משפיעים עליהם לטובה. עם זאת, לדבריה, היקף החקיקה ועומקה בכל הקשור לחובת ההסכמה לטיפול כתנאי לשחרור מוקדם עלולים ליצור אפקט בומרנג: יותר ויותר עברייני מין מעדיפים לרצות את מלוא עונש המאסר מאשר להשתחרר מוקדם בתנאים.

5. הולנד¹⁰⁶

פרסום שמות עברייני מין

מאז שנת 1996 נרשמו בהולנד עשרות מקרים של תקיפת עברייני מין או חשודים בעבירות מין, ו/או פגיעה ברכושם. בפעולות אלה קופחו חייהם של שני אנשים. הרשויות בהולנד פונות לאוכלוסייה ומדגישות כי מעשים אלה אינם מונעים פשיעה חוזרת אלא דווקא להפך – העובדה שעברייני מין הם מוקצים ומבודדים מן החברה מקצינה את התנהגותם. מטרת השלטונות היא אפוא למנוע ככל האפשר עימות בין העבריינים ובין הקורבנות או הציבור הרחב.

מסיבה זו, כאשר עברייני מין שהורשע בגין התעללות מינית חמורה יוצא לחופשת מאסר בתנאים או משתחרר ממאסר, התובע הכללי מודיע על כך לקורבנות או להוריהם (אם הקורבנות קטינים) רק אם הם ביקשו זאת. המידע מועבר גם למשטרה, ובעת הצורך, כאשר צפויה הפרת סדר באזור מגוריו של העברייני – גם לראש העיר. יודגש כי מידע כאמור מועבר רק על מי שביצעו עבירות פדופיליה ועבירות מין אלימות. השיקול הוא שעברייני מין יימנע מלחזור לפשוע אם ידוע לו שהמשטרה יודעת כי שוחרר.

הטיפול בעברייני מין

כדי למנוע או לפחות לצמצם את הסיכון של פשיעה חוזרת, קבועים בהולנד הסדרים המאפשרים לעברייני מין מורשע – או מחייבים אותו, במקרים מסוימים – לקבל טיפול פסיכולוגי, פסיכיאטרי או אחר בתקופת מאסרו, אחריה או כחלופה למאסר.

באופן כללי, בתי-המשפט בהולנד מעודדים עברייני מין מורשעים להסכים לקבל טיפול, בין השאר בכך שהם מאפשרים לקבל טיפול אמבולטורי בשילוב עם עונש מופחת ו/או מותנה.

יש לציין כי שיעור עברייני המין באוכלוסיית האסירים בתי-הכלא בהולנד קטן במידה ניכרת בהשוואה למדינות אחרות. ב-31 בדצמבר 2002 היה שיעור עברייני המין 5.1% מכלל אוכלוסיית בתי-הסוהר בהולנד. בשנים האחרונות הוארכו תקופות המאסר שהוטלו על עבריינים שהורשעו בעבירות מין חמורות

¹⁰⁶ פרט להפניות שבהן מצוין אחרת, המידע בפרק זה מתבסס על אתר האינטרנט של משרד המשפטים של הולנד, http://www.ministerievanjustitie.nl/b_organ/naps/index.htm, תאריך הכניסה: 7 באוגוסט 2005.

(למשל אונס), ולעומת זאת נעשה שימוש נרחב בענישה אלטרנטיבית כאשר מדובר בעבירות מין קלות יותר.¹⁰⁷

ענישה אלטרנטיבית עשויה להיות "צו שירות בקהילה" (community service order) או "ענישה לימודית" (learning sanctions). מדובר בעונשים שבית-משפט מוסמך להטיל בשילוב עם עונש מאסר על-תנאי שמימושו נדחה כל עוד העבריין משתתף בקורס (אם העבירה שעבר אינה כה חמורה) או כל עוד הוא עובר טיפול (אם מדובר בעבירות חמורות יותר). עבריין שאינו מסיים את הטיפול שהתחייב לעבור נדרש לרצות את עונש המאסר שנגזר עליו. הולנד מתייחדת במגוון רחב של שירותי תמיכה בקהילה, שחלקם מיועדים לקבוצות עבריינים ספציפיות. כך, למשל, יש קורסים ספציפיים המיועדים לעבריינים שאין להם עבר פלילי/למה מי שאין לו עבר פלילי ייקרא "עבריין"?), קורסים לעבריינים צעירים, קורסים לעבריינים עם פיגור (mentally retarded) וקורסים לעבריינים שעברו עבירות מסוימות של אלימות או של ניצול מיני, למשל גילוי עריות. אשר לעבריינים בוגרים, השימוש באמצעים אלה במסגרת המשפט הפלילי הולך וגובר, ולדברי ד"ר Hilde Tubex נתון זה מסביר את העובדה שחלקם של עברייני המין בבתי-הכלא בהולנד נשאר קטן למדי.¹⁰⁸

טיפול במוסדות בחסות המדינה (TBS)

בית-המשפט בהולנד רשאי להחליט במקרים מסוימים על העברת עבריין (עבריין מין או עבריין אחר) לטיפול במוסד TBS, היינו מוסד פסיכיאטרי סגור – ציבורי או פרטי – המוכר מטעם המדינה.¹⁰⁹ בדצמבר 2002 היו עברייני מין 28% מאוכלוסיית המטופלים במסגרות ה-TBS, ועם זאת יש להדגיש כי אוכלוסיית עברייני המין המטופלת במוסדות TBS היא רק חלק קטן מכלל עברייני המין המורשעים. ממחקרים מסוף שנת 1999 עולה כי באותה תקופה היו עברייני מין המטופלים ב-TBS 5% מכלל המורשעים בעבירות מין.¹¹⁰

יודגש עוד, כי בית-משפט מוסמך להטיל צו TBS (במסגרת פסק-דין) רק לאחר שקבע כי עושה העבירה (עבירת מין או עבירה אחרת) אינו נושא באחריות פלילית או שאחריותו היא חלקית או מופחתת, בשל הפרעה או מחלה נפשית.¹¹¹ על עבריין שבית-המשפט קבע כי הוא אינו נושא באחריות פלילית כלל יוטל צו TBS בלא עונש נוסף, ועל מי שנקבע כי אחריותו הפלילית היא חלקית או מופחתת בית-המשפט

¹⁰⁷ Hilde Tubex, Comparative Analysis of the Treatment of Sex Offenders in Europe, Strasbourg, 23 February 2004, pp. 10–11.

¹⁰⁸ Ibid, p. 4.

¹⁰⁹ TBS : Ter beschikkingstelling, כלומר "העברת העבריין לחסותה של המדינה", הוא הסדר חוקי המתקיים בהולנד מאז שנות ה-20 של המאה ה-20. כיום פועלים בהולנד שבעה מוסדות TBS: שלושה מוסדות ציבוריים וארבעה פרטיים, ועוד 200 מטופלי TBS שוהים בבתי-חולים לא-פסיכיאטריים (במתקנים שאינם סגורים).

¹¹⁰ Report of the Committee on Serious Violent and Sexual Offenders, at <http://www.scotland.gov.uk/maclean/docs/svso-21.asp>, visited: September 4th, 2005.

¹¹¹ השימוש בצו TBS מוסדר בחוק העונשין של הולנד ובחוק סדר-הדין הפלילי שלה. הכללים החלים במוסדות ה-TBS מוסדרים בחוק לאשפוז "המועברים לחסות המדינה" – De Beginselenwet Verpleging ter Beschikking Gestelden – (BvT) ובתקנות לפי חוק זה – (RvT) Het Reglement Verpleging ter Beschikking Gestelden.

מוסמך להטיל צו TBS כתוספת משלימה לעונש מאסר. במקרה זה, עם סיום ריצוי עונש המאסר יועבר העבריין להמשך טיפול במוסד קליני של TBS.¹¹² כמו כן הצו מוטל על מי שעבר עבירה חמורה ומוערך מסוכן לשלום הציבור.

צו TBS אפשר לתת עם או בלי הוראת אשפוז כפוי. **צו בלא אשפוז כפוי** (TBS בתנאים מגבילים) יוטל על עבריין מין שרמת המסוכנות שלו לשלום הציבור מוערכת לא גבוהה. בית-המשפט מוסמך להטיל צו כזה לתקופת שנתיים, ואז להאריכו לשנה או שנתיים נוספות. **צו עם הוראת אשפוז כפוי** יוטל על עבריין מין שרמת המסוכנות שלו לשלום הציבור מוערכת גבוהה. בית-המשפט מוסמך להטיל צו זה לתקופת ארבע שנים, ובמקרים של עבירות אלימות חמורות גם לתקופה בלתי מוגבלת, עד אשר יחליט, לאחר קבלת חוות דעת רפואית ושמיעת עמדתו של התובע הכללי, כי העבריין אינו מסוכן עוד את שלום הציבור. אם תגובת העבריין על הטיפול היא חיובית, הוא יזכה בחירותו בהדרגה: תחילה חופש תנועה בין כותלי המוסד ולפעמים אף מחוץ לו (עם או בלי השגחה), אחר כך חופשת מאסר לסוף-שבוע, מאוחר יותר חופשה בתקופת מבחן ולבסוף שחרור בתנאים ושחרור בלא תנאים. יצוין שכיום נערך מעקב באמצעות מערכת אלקטרונית אחר מטופלי TBS שנמצאים בחופשה מחוץ למוסד, נוסף על שימוש באמצעי פיקוח אחרים, כמו בדיקות שתן, טיפול תרופתי ועוד.¹¹³

עברייני מין שנידונים למאסר ו/או ל-TBS מקבלים המלצה שלא לחזור למקום המגורים הקודם שלהם בחופשות ועם שחרורם, לטובתם ולטובת קורבנותיהם. יצוין כי על-פי החוק אין עבריין מין מחויב רשמית להעתיק את מקום מגוריו.

6. ניו-זילנד¹¹⁴

רישום ומסירת פרטים לרשויות

לפי חוק שחרור-על-תנאי של ניו-זילנד, מידע על כל העבריינים (לאו דווקא על עברייני מין) יש בידי המשטרה וה-Department of Corrections. ה-Corrections Act 2004 מתיר לחשוף פרטי מידע רבים יותר על עבריינים מסוכנים. חוק זה מתיר גם לחתום על הסכמי שיתוף מידע עם ארגונים ומוסדות סוציאליים רבים על עברייני מין שקורבנות עבירותיהם קטינים והם עצמם נתונים לפיקוח בקהילה.

¹¹² Roxanne Lieb, "Social Policy and Sexual Offenders: Contrasting United States' and European Policies", **European Journal on Criminal Policy and Research** 8, 2000, p.434.

¹¹³ Nederlandse Omroep Stichting, "Feiten over TBS", at http://www.nos.nl/nosjournaal/artikelen/2005/6/16/tbs_faq.html, visited: August 9th, 2005.

¹¹⁴ Lois Holmes, Principal Adviser, Crime Prevention and Criminal Justice Group, Ministry of Justice, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 באוגוסט 2005.

לעניין פרסום מידע על עבריינים לציבור הרחב, הוראות חוק הפרטיות (Privacy Act 1993) חלות גם על רשויות השלטון, ואין חקיקה מיוחדת שמאפשרת חשיפת מידע על עבריינים שעברו עבירות מין שקורבנותיהן קטינים.

לפי חוק הפרטיות, המשטרה וה-Department of Corrections רשאיות לחשוף מידע לציבור הרחב על עבריינים רק אם צפוי שחשיפת המידע תעזור במניעת עבירה או כאשר נשקפת סכנה מיידית (imminent danger) לביטחון הציבור.

בניו-זילנד תלויה ועומדת הצעת חוק פרטית שבמסגרתה מוצע לנהל מרשם שירוכזו בו פרטים על עברייני מין. בהצעת החוק לא מוצע לפתוח את המרשם לעיון הציבור.

הערכת מסוכנות

הערכת מסוכנות של עברייני מין אינה מוסדרת בחוק בניו-זילנד, אולם היא נעשית דרך שגרה במערכת המשפט הפלילי. על התביעה, בעת שהיא מבקשת להשית על עברייני מין עונשים וצווים (דוגמת צווי מעצר מניעתיים או צווי פיקוח מורחבים לעברייני מין שקורבנות עבירותיהם קטינים), מוטל נטל ההוכחה לבית-המשפט שהעברייני עתיד לבצע את העבירה פעם נוספת. הכלים המשמשים להערכת מסוכנות מסלקים למעשה את הנטל הזה. לפי המקובל, הערכות מסוכנות נעשות בנקודות זמן שונות בהליך הפלילי: לפני גזר-הדין, בעת ריצוי עונש מאסר (לשם בדיקת התאמה לתוכניות טיפול) וכן לפני דיונים על שחרור העברייני.

טיפול ופיקוח בקהילה

אפשר להטיל על עברייני מין תנאי שחרור ופיקוח כגון השתתפות בתוכניות טיפול רפואיות, אולם אין לכפות עליהם נטילת תרופות. שאלת הטיפול התרופתי הכפוי עמדה במחלוקת בניו-זילנד, ולבסוף הוכרע כי טיפול תרופתי יינתן רק בהסכמה מדעת של המטופל.

פיקוח על עברייני מין לאחר שחרורם ממשמורת עושים קציני שירות המבחן (probation officers). עברייני מין הנתון במעצר בית יהיה נתון לפיקוח באמצעות מוניטור חשמלי אשר יתריע בחברת אבטחה על כל הפרה של תנאי המעצר. חברת האבטחה תדווח על כל הפרה לקציני המבחן.

לפי חוק שחרור על-תנאי (Parole Act 2002) אפשר להציב מוניטורים חשמליים גם לצורך פיקוח על עבריינים המשוחררים על-תנאי.

אפשר להטיל על עברייני מין פיקוח שבמסגרתו אסורה צריכת אלכוהול או צפייה בחומר פורנוגרפי, אם הדבר נדרש למניעת פשיעה חוזרת ולסיוע בשיקום העברייני.

מניעת כניסתו של קצין מבחן למקום שעברייני הנתון לפיקוח שוהה בו היא עבירה פלילית.

הבחנות בין עבריינים לעניין הטיפול והפיקוח

- הבחנות לפי חומרת העבירה

לפי חוק הענישה (Sentencing Act 2002), נגד עברייני מין שעברו עבירות מין חמורות אפשר להוציא צווי מאסר מניעתיים, לתקופות ארוכות ואף למשך כל חייהם. אם עבריינים אלה משוחררים ממאסר, הם יהיו נתונים לפיקוח כל חייהם. לפי חוק שחרור על-תנאי, עברייני מין שעברו עבירות מין שקורבנותיהן קטינים ונידונו למאסר לתקופות מוגבלות יהיו נתונים בסיוע ריצוי עונש המאסר לפיקוח נרחב עד עשר שנים.

- **הבחנות לפי גיל העבריין**

ככלל, עברייני מין קטינים הם בטיפול ה-Children and Youth Persons Service, גוף שמפעיל תוכניות מיוחדות לטיפול בעברייני מין. עברייני מין בגירים הם בטיפול ה-Department of Corrections.

- **עבריינים חולי נפש**

ההליכים החלים על נאשמים ועל עבריינים הלוקים בנפשם (ובכללם עברייני מין כאמור) מוסדרים בחוק סדר הדין הפלילי (אנשים הלוקים בנפשם) – The Criminal Procedure (Mentally Impaired Persons) Act 2003. אפשר לאשפז במוסד פסיכיאטרי נאשמים שנמצא כי הם אינם כשירים לעמוד לדין או שאינם מורשעים מחמת הגנת חוסר השפיות. לאחר הרשעה אפשר לאשפז עבריינים הלוקים בנפשם במוסד פסיכיאטרי במקום לדון אותם למאסר. אם הם נידונים למאסר אפשר להעבירם לטיפול במוסד פסיכיאטרי.

7. דנמרק¹¹⁵

רישום ומסירת פרטים לרשויות

אין בדנמרק פרוצדורה למסירת מידע על עברייני מין בקהילה לרשויות שונות או לציבור הרחב. עם זאת, ה-Treatment Institution at Herstedvester מיידע את המשטרה על שחרור עבריין מהמוסד לאחר שסיים לרצות את עונשו במקרים ספציפיים מיוחדים, כשמדובר בעבריינים שהוערכו מסוכנים לציבור וסירבו לקבל כל טיפול.

טיפול בכלא ובקהילה

מאז שנת 1997 הוגברו בדנמרק מאמצי הטיפול בעבריינים שהורשעו בגין עבירות מין. את הטיפול בעבריינים אלה מנהלת רשת טיפול כלל-ארצית הפועלת בחסות משרד הבריאות וה-Treatment Institution at Herstedvester – בית-כלא סגור שאליו נשלחים מכל רחבי דנמרק אסירים הזקוקים לטיפול פסיכולוגי או פסיכיאטרי. את הטיפול בעברייני מין עושים פסיכולוגים ופסיכיאטרים שמתמחים בסקסולוגיה.

---

¹¹⁵ Ina Eliassen, Department of Prisons and probation, Ministry of Justice of Denmark, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 באוגוסט 2005.

עברייני מין הנידונים לעונש מאסר מחויבים לרצות את עונשם בבית-הכלא האמור או לפחות להתחיל את ריצוי עונשם בבית-כלא זה. בשנת 1997 נפתחה בו מחלקה מיוחדת לטיפול בעברייני מין שעונש המאסר שהוטל עליהם אינו ארוך מארבע שנים. אסירים אלה מתחילים את ריצוי עונשם במחלקה זו ושוהים בה ארבעה שבועות שבמהלכם נבחנות המוטיבציה שלהם לקבל טיפול והתאמתם לתוכניות טיפול שונות. בעקבות האבחון אסירים אלה מועברים לכלא פתוח וביתרת תקופת המאסר שלהם הם מקבלים טיפול בלא אשפוז באחד ממוסדות הטיפול של משרד הבריאות.

תוכניות הטיפול המיוחדות לעברייני מין עשויות להיקבע גם כתחליף לעונש מאסר, וככאלה הן מיועדות בעיקר למי שעשו עבירה של גילוי עריות או עבירת מין אחרת שלא היתה כרוכה בשימוש באלימות ובאמצעי כפייה. טיפול כתחליף למאסר ניתן על-פי רוב למי שתקופת המאסר שלו אינה ארוכה מ-18 חודשים. הטיפול כרוך בדרך כלל בשהייה של שלושה עד שישה חודשים בפנסיון, ובתקופה זו העבריון מתחיל הליך של טיפול בלא אשפוז. הטיפול הוא בעיקרו טיפול אינדיבידואלי פסיכו-תרפויטי במוסד שבחסות משרד הבריאות. הטיפול צריך להימשך לכל הפחות שנתיים ויש אפשרות להאריכו לתקופה נוספת.

טיפול פסיכו-תרפויטי וטיפול בתרפיה קבוצתית מוצע לכל עברייני המין המרצים תקופת מאסר ב-Treatment Institution at Herstedvester. טיפול תרופתי מוצע לעברייני מין המרצים את עונשם באגף הסגור של מוסד זה, שנמצא כי טיפול פסיכו-תרפי לבדו אינו מספיק כדי להתמודד עם הסיכון שיחזרו לעשות מעשי עבירה דומים. כל סוגי הטיפול הללו אינם נעשים בכפייה, אך מי שמסרב לקבל טיפול עשוי להיות מועבר למוסד כליאה אחר ובמקרה זה תימנע ממנו הזכות להשתחרר מהכלא לתקופת מבחן. נוסף על כך, בעבור אסירים שאובחן כי הם זקוקים לטיפול תרופתי קבלת טיפול כזה היא בכל מקרה תנאי מוקדם לשחרור לתקופת מבחן. זאת ועוד, בדנמרק אפשר להטיל עונש מאסר לתקופה בלתי קצובה על עבריינים רצידיביסטים (שעברו עבירות מין חוזרות ונשנות), ואלה לא ישוחררו ממאסרם כלל אם יסרבו לקבל טיפול תרופתי.

פיקוח בקהילה

פיקוח בקהילה מיועד בראש ובראשונה לסייע לעבריון מין משוחרר לחזור לחיים נורמטיביים. הפיקוח נעשה מטעם שירות המבחן (Probation Service) ונכללים בו מפגשים עם העבריון, הן בביתו הן במשרדי שירות המבחן, וכן ביקורי פתע של קציני המבחן במקום מגוריו של העבריון. תקופת הפיקוח היא בדרך כלל שנתיים. בצו הפיקוח שמוטל על עבריון משוחרר עשויים להיכלל גם תנאים נוספים, כגון איסור צריכת אלכוהול או הרחקה ממקומות שיש בהם מתחת לגיל מסוים. קבוצה קטנה של עברייני מין מקבלת גם טיפול תרופתי במסגרת תנאי הפיקוח.

8. פינלנד¹¹⁶

פינלנד לא חוקקה עדיין חוקים ספציפיים לטיפול בעברייני מין ולפיקוח עליהם. על-פי חוק חדש שעניינו בתי-כלא, שעתיד להיכנס לתוקף בשנת 2006, יוכלו רשויות בתי-הסוהר להודיע למשטרה על שחרור אסירים מהכלא ועל יציאתם לחופשה. בתנאים מיוחדים, שיוגדרו בחוק, יהיה אפשר להודיע על כך גם לאנשים שעלולים להיות בסכנה עקב שחרור אסיר או עקב יציאתו לחופשה.

בפינלנד לא נעשית הערכת מסוכנות מיוחדת של עברייני מין. הערכת מסוכנות מנדטורית נעשית במקרים מסוימים, המפורטים בחוק, למאסר מניעתי של עבריינים רצידיביסטים מסוכנים (Act on the Preventive Confinement of Dangerous Recidivists), ואפשר להחילה גם על עברייני מין המתאימים לקריטריונים שבחוק. בשנת 2006 ייתוסף לקוד הפלילי של פינלנד פרק חדש (פרק 2c) שיחליף את החוק האמור. על-פי סעיפים 11–12 בפרק החדש תתקיים הערכה של עבריינים רצידיביסטים מסוכנים (ובכללם גם עברייני מין המתאימים להגדרה זו) בטרם מתן גזר-דין ולפני שחרור מותנה של העברייני.

בפינלנד לא ניתן לעברייני מין טיפול בכפייה. יצוין כי עברייני מין המאובחנים חולי נפש דינם כדין כל עברייני אחר המאובחן כך – הם אינם מוחזקים בכלא וניתן להם טיפול רפואי מיוחד.

הפיקוח על אסירים המשוחררים על-תנאי (לאו דווקא עברייני מין) נעשה כיום במפגשים שמתקיימים פעמיים בחודש בין המפקח לעברייני המשוחרר. על-פי הפרק החדש האמור בקוד הפלילי, יורחבו ויוגברו בשנת 2006 מגנוני הפיקוח על כלל העבריינים המשוחררים. לפני שחרור מותנה יעבור המועמד לשחרור תקופה של פיקוח מוגבר שתימשך שישה חודשים לכל היותר. במהלך תקופה זו הוא ישהה בקהילה ויהיה כפוף לתנאים מגבילים שונים, כגון איסור מוחלט לצרוך אלכוהול וסמים ופיקוח באמצעות טלפון סלולרי. בתנאי הפיקוח על עברייני מין אפשר שתיכלל גם דרישת השתתפות בתוכנית טיפול מיוחדת.

9. שבדיה¹¹⁷

שבדיה אף היא לא חוקקה עד כה חוקים מיוחדים לטיפול בעברייני מין ו/או לפיקוח עליהם. הסדרי טיפול ופיקוח שחלים גם על עברייני מין מעוגנים על-פי רוב בחקיקה הפלילית הכללית (בקוד הפלילי וב-Execution of Sentences in Prison Act).

בהליך הפלילי בשבדיה אין הערכת מסוכנות מנדטורית לעברייני מין, אך הערכה כזאת אפשר לקיים במקרה הצורך הן מטעם בית-המשפט הן מטעם שירות בתי-הסוהר.

אין בשבדיה טיפול כפוי בעברייני מין. בשירות בתי-הסוהר מיושמת תוכנית מיוחדת לטיפול בעברייני מין הנתונים במאסר, אך היא וולונטרית לגמרי. אין בשבדיה גם טיפול בעברייני מין באמצעות סמים.

¹¹⁶ המידע בפרק זה מתבסס על:

Jussi Pajujoja, Deputy Head of Department, Ministry of Justice, Department of Criminal Policy, Finland
מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 18 באוגוסט 2005.

¹¹⁷ המידע בפרק זה מתבסס על: Birgitta Persson, National Swedish Prison and Probation Administration, מכתב תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 15 באוגוסט 2005.

אין בשבדיה פיקוח מיוחד על עברייני מין לאחר שחרורם ממאסר, ודינם מבחינה זו כדין כל עברייני משוחרר, ולא חוקי למסור לרשויות או לציבור הרחב מידע אישי עליהם לאחר שחרורם.

עברייני מין **בגירים** שנידונו למאסר מרצים את עונשם בבתי-כלא (או באגפים) לעברייני מין, שיש בהם הסדרי ביטחון מיוחדים. דינם של עברייני מין **קטינים** כדין כל עברייני קטין אחר: הם אינם נידונים לעונשי מאסר, אלא מטופלים בידי שירותי הרווחה ו/או מוחזקים במוסדות מיוחדים לקטינים. עברייני מין המאובחנים **חולי נפש** מוחזקים בבתי-כלא מיוחדים לחולי נפש המנוהלים מטעם שירותי בריאות הנפש.